Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 54 ◆ Середа, 20 березня 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ВЧОРА Голова Верховної Ради Української РСР Л. Кравчук прийняв Надзвичайного і Повноважного Посла Румунії в СРСР Василе Шандру на його прохання.

В ході бесіди відбувся обмін думками щодо розвитку соціально-політичної та економічної ситуації в обох країнах, перспектив взаємовигідного співробітництва.

Посол передав Голові Верховної Ради УРСР листа від Прем'єр-міністра Румунії Петре Романа, в якому він викладає свої погляди на можливості спільного використання потенціалів обох країн в інтересах їх народів та на благо людства.

ПРОПОНУЄМО увазі читачів **попередні** дані про результати голосування на референдумі СРСР та опитування громадян України 17 березня 1991 року.

Загальна кількість громадян, включених до списків для голосування,— **37 мільйонів 732 тисячі 190.**

Взяли участь у голосуванні **31 мільйон 504 тисячі 540. 70,5** процента від цієї кількості проголосували «за» на референдумі СРСР. **80,2** відсотка громадян, які взяли участь в опитуванні, проголосували «за» Союз радянських суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет України.

62,1 процента від загальної кількості виборців проголосували «за» на референдумі.

66,9 процента від загальної кількості виборців проголосували «за» по республіканському бюлетеню опитування.

ЗА ПОПЕРЕДНІМИ підсумками референдуму відбулася вчора у Києві прес-конференція першого секретаря ЦК Компартії України, народного депутата УРСР С. Гуренка.

Лейтмотивом переднього слова С. Гуренка, питань журналістів та відповідей на них пройшла думка, що сьогодні, після всесоюзного референдуму, слід надати перевагу конкретним діям. Невідпорний висновок голосування, підкреслив лідер комуністів республіки, полягає в тому, що більшість населення України висловилась за збереження Союзу. Компартія України має в середньому 52 відсотки представництва в місцевих Радах і більшість у Верховній Раді УРСР, тож повинна діяти через них у опрацюванні і прийнятті рішень щодо нагальних питань переходу до ринку та соціального захисту трудящих.

ДО СТОЛИЦІ України прибув міністр закордонних справ і у справах співдружності Великобританії Дуглас Херд.

У Бориспільському аеропорту, де були підняті державні прапори Великобританії, СРСР і УРСР, гостя зустрічали міністр закордонних справ УРСР А. Зленко, управляючий справами Ради Міністрів УРСР В. Пєхота та інші офіційні особи.

Оте, що на задньому плані, називається — Природа і Духовність.

А оте, що ближче, називається Оточуючим середовищем, тобто тим, що залишається від одухотвореної Природи після нашого господарювання та активного відпочинку. Оточуюче середовище — термін кострубатий, але дивовижно точний. Бо воно таки бере нас в облогу, оточує, блокує — за всіма правилами військового мистецтва: на землі, під землею, у повітрі й на водах.

А ми пишемо: рятуйте, мовляв, наших б'ють!

Пізно, хлопці. Хоч до ООН звертайтеся,— там теж агресорами назвуть нас із вами, а не когось іншого.

Може, розпочати мирні переговори, розробити якісь документи?.. Один з них публікується у сьогоднішньому номері газети.

Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор
Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:

Олександр БІЛИК
заступник головного редактора

Анатолій ГОРЛОВ
заступник головного редактора

Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ
член-кореспондент АН УРСР

Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ

Леонід САМОЙЛЕНКО
заступник головного редактора

Борис СИДОРЕНКО
заступник головного редактора

Анатолій СОЛОНСЬКИЙ

Віталій СУДДЯ
відповідальний секретар

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УРСР

18 березня відбулося засідання Президії Верховної Ради УРСР. Голова Верховної Ради Л. Кравчук повідомив присутнім попередні дані про результати референдуму СРСР і опитування за бюлетенем парламенту республіки.

На порядок денний засідання Верховної Ради УРСР було внесено питання про комісію Верховної Ради УРСР з питань Союзного договору.

На засіданні Президії розглянуто пропозиції про склад комісії Верховної Ради з питань Союзного договору, затверджено відповідну групу наукових експертів.

Як з переходом на ринкові відносини так удосконалити систему оплати праці у базових галузях народного господарства, де продукція матиме фіксовані державою ціни, щоб підвищилася заінтересованість та продуктивність праці і життєвий рівень працюючих. Доручено урядові розробити відповідні заходи з цього питання.

Комісія з питань законодавства і законності виступила з ініціативою провести 12—13 квітня республіканську науково-практичну конференцію на тему «Принципи і концепція нової Конституції УРСР».

Конференція, в роботі якої візьмуть участь народні депутати УРСР та народні депутати СРСР від України, провідні вчені-державознавці, надасть можливість обговорити концепцію Конституції УРСР, розроблювану робочою групою Конституційної комісії, альтернативні концепції, внесені ЦК Компартії України, проекти нових Конституцій народного депутата УРСР М. Артеменка, кандидата юридичних наук І. Тимченка та інших.

На засіданні Президії розглянуто також проект постанови Верховної Ради Української РСР про механізм ратифікації та порядок дії законів СРСР, Указів Президента СРСР та інших правових актів органів державної влади і управління СРСР на території Української РСР. Цим документом, зокрема, пропонується вводити перелічені правові акти на території України тільки після їх ратифікації постановою Верховної Ради УРСР чи постановою Президії з наступним затвердженням на сесії Верховної Ради УРСР.

Члени Президії більшістю голосів погодилися з пропозицією Комісії Верховної Ради УРСР з помилування замінити вищу міру покарання на 20-річне ув'язнення громадянина Круцького.

Розглянуто і затверджено статут редакції газети Верховної Ради УРСР «Голос України».

Прийнято також постанову про відновлення деякими населеними пунктами окремих областей колишніх назв. Взято до відома інформацію Комісії Верховної Ради Української РСР з питань культури та духовного відродження про збереження і використання колекції народного художника УРСР, скульптора І. Гончара і доручено урядові республіки вжити заходів до цього.

Аби захистити споживчий ринок республіки. Комісія з питань соціальної політики та праці і Рада Міністрів відпрацьовують нині нормативні акти, які б припинили цей процес.

Парламентська хроніка

ТАК ТРИМАТИ, РАДО!

Минулої неділі народ України дав карт-бланш Верховній Раді республіки, висловившись за те, щоб жити в Союзі суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет України.

Карт-бланш отримав і прем'єр-міністр УРСР Вітольд Фокін, котрий здобув перемогу на виборах у народні депутати України по Дарницькому виборчому округу. З цією подією В. Фокіна привітали на початку ранкового засідання тепер уже його колеги.

Далі депутати заслухали таке жадане повідомлення про результати всесоюзного референдуму та опитування за республіканським бюлетенем, з яким виступив голова Центральної республіканської виборчої комісії В. Бойко.

—До списку для голосування,—зазначив промовець,—було внесено 37 мільйонів 732 тисячі громадян, з них одержали бюлетені 31 мільйон 597 тисяч громадян, або 83,74 процента. У голосуванні взяли участь 31 мільйон виборців, що становить 83,5 процента від загальної кількості громадян, включених у списки. У Вінницькій, Полтавській, Тернопільській, Хмельницькій та Чернігівській областях проголосувало понад 90 процентів громадян.

Із загальної кількості громадян, що взяли участь у голосуванні, 70,5 процента висловились за збереження Союзу РСР як оновленої федерації рівноправних суверенних республік.

В опитуванні за бюлетенем українського парламенту взяла участь майже така ж кількість населення, що становить 83,4 процента від загальної кількості громадян, включених до списків для голосування. Переважна більшість громадян усіх без винятку областей, міст Києва та Севастополя, а загалом по республіці 80,16 процента, висловили згоду з тим, що Україна має бути у складі Союзу Радянських Суверенних держав на засадах Декларації про державний суверенітет.

Загалом до загальної кількості громадян, включених у списки для голосування, за союзним бюлетенем взяло участь у голосуванні 62,1, а за республіканським — 66,9 процента.

Отже, за результатами вперше в нашій історії проведення референдуму та опитування більшість українського народу визначилася, по-перше, за збереження Союзу Суверенних Республік, а по-друге, що такий союз, як Союз суверенних держав треба будувати на засадах Декларації про державний суверенітет.

Народні депутати республіки звернулися до доповідача з рядом запитань, що торкалися порушень Закону про референдум. Йшлося, зокрема, про те, що на Харківщині, приміром, дуже погано використовувалася наочна агітація за проведення республіканського опитування, на деяких виборчих дільницях Сум допускалося голосування однією особою за кількох громадян.

Депутатів також цікавило, як притягуватимуться до відповідальності посадові особи, керівники телерадіокомітетів, котрі не давали згоди на заявки депутатів провести засідання круглих столів з питань референдуму та опитування. Про такі відмови, зокрема, повідомили сесію народні депутати УРСР О. Воробйов, О. Шевченко, М. Горинь.

Доповідач звернув увагу на те, що порушення Закону про референдум будуть розглянуті у встановленому порядку і. винні притягатимуться до відповідальності.

— Попри все, — зазначив Голова Верховної Ради України Л. Кравчук,— вже двічі вирішено питання про державний суверенітет республіки. 16 липня минулого року, коли було прийнято Декларацію, — то був перший політичний крок до вирішення проблеми суверенності України. І нині народ України засвідчив, що він підтримує ідею і практику боротьби за суверенну Україну. Верховна Рада і народ України працюють в одному ключі. І Декларацію, і ствердну відповідь на запитання парламенту про долю України прийнято конституційною більшістю. Народ України висловився за Союз і за те, яким він хоче бачити цей Союз. Виправдати бажання громадян — то найбільше наше завдання. Така можливість у нас є. Ми маємо приступити до розробки проекту Союзного договору, який базуватиметься на бажанні громадян України.

Потім народні депутати республіки приступили до роботи над законопроектом «Про захист прав споживачів». З доповідями у цьому питанні виступили міністр торгівлі УРСР О. Слєпічев та голова постійної Комісії Верховної Ради УРСР М. Білоблоцький.

—Основною метою, — підкреслив О. Слєпічев,— прийняття цього закону є покладення на виробника, продавця, побутове підприємство додаткових обов'язків перед споживачем, а останньому надання відповідної гарантії і різноманітних засобів захисту його інтересів. В основу законопроекту покладено керівні принципи для захисту споживачів, затверджені Генеральною Асамблеєю ООН у 1985 році, а також Декларації товариств споживачів СРСР, прийняті установчою конференцією федерації товариств.

Ключовим бачиться другий розділ законопроекту, де викладено права споживачів на державний захист їх інтересів, на гарантований рівень споживання, на належну якість продукції та інших видів послуг, на захист судом порушених прав. Передбачається, що гарантований рівень споживання мають забезпечувати місцеві та республіканські органи державного управління за рахунок стимулювання виробництва продукції, запровадження при необхідності нормованого розподілу її, а також запровадження компенсаційних виплат і пільг окремим категоріям громадян, чий прибуток нижчий від встановленого прожиткового рівня.

Виступаючи із співдоповіддю, голова постійної Комісії Верховної Ради УРСР з питань соціальної політики та праці зазначив, що комісія розглядала і два проекти закону про захист прав споживачів, представлених Українською асоціацією товариств споживачів. У ході роботи над запропонованим депутатам проектом відповідна комісія уряду республіки та Українська асоціація товариств споживачів увійшли в Комісію з узгоджувальним варіантом, завдяки чому усунено певні попередні розбіжності. Зокрема, до проекту закону внесено поняття фальсифікація товарів, а також те, що торговельні підприємства, засновані на інших формах власності, самостійно визначають своїх представників, які виконують функції, пов'язані з реалізацією права споживача на придбання продукції належної якості.

Зрозуміло, що представлений законопроект не залишив байдужими депутатів. Вони вносили ряд конкретних пропозицій.

Світлана ПИСАРЕНКО,
парламентський кореспондент «Голосу України».

ЗРОСТАЄ НЕВДОВОЛЕННЯ СТРАЙКОМ

Продиктовано в номер

У понеділок площа Рад знову була заповнена страйкуючими шахтарями. Зібралися, щоб порадитись, як діяти надалі. Ніяких гасел, промов. По суті, це був не мітинг, а своєрідна нарада.

А сьогодні — похорони шахтаря. Ще одна смерть протягом весняного страйку: загинув гірник шахти «Мостинська», яка тільки-но відновила роботу після страйку...

Стоїть шахтарський Красноармійськ. Не працюють 9 вугільних підприємств у Селидовому, 3 — в Добропіллі. У Донецьку припинили роботи 16 шахт, 3 шахтобудівних управління. Як наслідок — на межі можливого працюють коксохімічні, металургійні підприємства не лише області, а й республіки в цілому. Зростає невдоволення страйком з боку селянства Донеччини: ветерани сільського господарства Мар'їнського району надіслали на адресу регіональної ради страйкових комітетів Донбасу телеграму, в якій, поділяючи тривоги і прагнення своїх земляків-шахтарів, наголошують, що ситуація, яка склалася, і продовження страйку — смерті подібні.

Це починають розуміти і шахтарі. Співголова Донецького страйккому М. Крилов сказав, що гірники готові вести переговори з будь-яким урядом. Чому з будь-яким: адже є уряд України, який висловив намір розв'язати шахтарські проблеми?

Юрій ДОЦЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Донецьк.

ЗВЕРНЕННЯ

Комісії Верховної Ради Української РСР у питаннях екології та раціонального природокористування до місцевих Рад народних депутатів, їх постійних екологічних комісій, народних депутатів, керівників підприємств, установ та організацій, науковців, громадських об'єднань — всіх жителів республіки

Шановні товариші!

Виражаючи глибоку стурбованість станом навколишнього природного середовища, що склався в республіці, невідкладним вирішенням питань охорони та використання природних ресурсів, що є однією з основ економічного суверенітету України, усвідомлюючи високу відповідальність за долю нинішнього та майбутніх поколінь нашого народу, його здоров'я і добробут, перспективи економічного і соціального розвитку, виконання зобов'язань перед міжнародним співтовариством, 1 серпня 1990 року Верховна Рада республіки оголосила Україну зоною екологічного лиха.

Стан справ вимагає вжиття рішучих і ефективних заходів, докорінної перебудови природоохоронної роботи, зміцнення її законодавчих основ.

Виходячи з цього, Комісія Верховної Ради Української РСР у питаннях екології та раціонального природокористування разом з Радою Міністрів Української РСР підготувала і представляє на широке обговорення проект Закону Української РСР «Про охорону навколишнього природного середовища». У його розробці брали активну участь науковці Академії наук республіки, Київського державного університету, Львівського лісотехнічного інституту, інших наукових установ, вищих навчальних закладів, спеціалісти міністерств та відомств, природоохоронних, правоохоронних органів та представники громадських організацій.

У ньому враховані пропозиції та зауваження Комісій Верховної Ради Української РСР, обласних Рад народних депутатів, їх постійних екологічних комісій, громадських організацій, основні ідеї альтернативних законопроектів.

Цінні поради були висловлені зарубіжними вченими та правознавцями.

Комісія Верховної Ради Української РСР у питаннях екології та раціонального природокористування висловлює глибоку вдячність всім, хто допоміг у підготовці законопроекту.

Серед основних положень проекту Закону — комплексність підходу до вирішення питань охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів, механізму державного управління в цій галузі перш за все на основі екологічних важелів. Вводяться обов'язковість екологічної експертизи, платежі за використання природних ресурсів та відшкодування шкоди за забруднення навколишнього природного середовища.

На думку авторів, в основі природоохоронної діяльності повинна бути гарантія додержання екологічних прав людини, пріоритетність вимог екологічної безпеки при здійсненні управлінської, господарської — будь-якої діяльності. Відповідно до вже прийнятих Законів Української РСР конкретизується компетенція державних органів, у тому числі Державного комітету Української РСР по екології та раціональному природокористуванню, що має забезпечити підвищення його статусу, розширення повноважень, а в кінцевому підсумку — поліпшення ефективності роботи. Найважливіші питання віднесено до виключної компетенції Верховної Ради Української РСР.

Посилюється відповідальність за порушення природоохоронного законодавства.

Виносячи проект Закону Української РСР «Про охорону навколишнього природного середовища» на народне обговорення, комісія сподівається на активну участь у ньому широкого загалу виробничників, правознавців, природоохоронців, громадських об'єднань — усіх, хто по-справжньому вболіває за майбутнє нашої природи, перспективи соціально-економічного розвитку України.

З урахуванням порядку денного третьої сесії Верховної Ради Української РСР та графіку розгляду на ній запланованих питань комісія просить надсилати свої зауваження та пропозиції до 25 березня 1991 року на адресу: 252019, Київ-19, вул. Кірова, 5, Верховна Рада Української РСР, Комісія у питаннях екології та раціонального природокористування.

Голова Комісії М. ЗАЛУДЯК.

м. Київ.

ПРОЕКТ *Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки*

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, створення екологічно безпечних умов для життєдіяльності людини — невід'ємна умова поступального економічного та соціального розвитку України.

З цією метою Українська РСР здійснює екологічну політику на своїй території, основою якої є забезпечення безпечного для існування живої і неживої природи навколишнього середовища, охорона життя і здоров'я населення від негативного впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища, досягнення гармонійної взаємодії економіки й екології, охорона, раціональне використання і відтворення природних ресурсів.

Цей закон визначає правові, економічні та соціальні основи організації охорони навколишнього природного середовища в інтересах нинішнього і майбутніх поколінь.

Розділ I.

Загальні положення

Стаття 1. Завдання законодавства про охорону навколишнього природного середовища

Завданням законодавства про охорону навколишнього природного середовища є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідація негативного впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, природних комплексів, унікальних природних об'єктів та пов'язаної з природою культурної спадщини.

Стаття 2. Законодавство Української РСР про охорону навколишнього природного середовища

Відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Українській РСР регулюються цим законом, а також розробленими відповідно до нього земельним, водним, лісовим законодавством, законодавством про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання тваринного світу та іншим спеціальним законодавством.

Стаття 3. Основні принципи охорони навколишнього природного середовища

Основними принципами охорони навколишнього природного середовища при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності є:

пріоритетність вимог екологічної безпеки;

науково обгрунтоване поєднання екологічних, економічних і соціальних інтересів суспільства;

поєднання міждисциплінарних знань, екологічних, соціальних, природних і технічних наук;

гласність і демократизм при прийнятті рішень, реалізація яких впливає на стан навколишнього природного середовища;

обов'язковість екологічної експертизи;

комплексність рішень у питаннях ресурсозбереження і охорони навколишнього природного середовища;

безоплатність загального природовикористання;

платність спеціального природокористування для господарської діяльності;

відновлення відтворюваних природних ресурсів;

нормування впливу господарської та іншої діяльності на природне середовище;

стягнення плати за забруднення навколишнього природного середовища;

компенсація шкоди, заподіяної порушенням природоохоронного законодавства;

поєднання заходів стимулювання і відповідальності.

Стаття 4. Право власності на природні ресурси

Природні ресурси Української РСР є власністю народу України, який має право на володіння, використання та розпорядження природними багатствами республіки, визначення режиму їх використання, відтворення і охорони навколишнього природного середовища.

Повновладдя народу України в галузі охорони навколишнього природного середовища та природокористування реалізується на основі Конституції Української РСР шляхом проведення референдумів відповідно до законодавства Української РСР.

Від імені народу України право володіння і розпорядження природними ресурсами здійснюють Верховна Рада Української РСР та місцеві Ради народних депутатів.

Стаття 5. Об'єкти правової охорони навколишнього природного середовища

Державній охороні і регулюванню використання на території Української РСР підлягають: навколишнє природне середовище як сукупність природних і природно-соціальних умов, природні ресурси, як залучені в господарський обіг, так і невикористовувані в народному господарстві в даний період (земля, її надра, води, атмосфера, ліс та інша рослинність, тваринний світ), ландшафти, природні комплекси, території, акваторії, об'єкти природно-заповідного фонду Української РСР, інші території та об'єкти з особливим природоохоронним режимом.

Державній охороні підлягають також здоров'я і життя людей від екологічно небезпечної діяльності.

Стаття 6. Державні екологічні програми

З метою організації ефективної і цілеспрямованої діяльності Української РСР в забезпеченні заходів охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, раціонального використання і відтворення природних ресурсів на перспективу розробляються і приймаються державні республіканські, регіональні та місцеві екологічні програми.

Порядок розробки державних екологічних програм визначається Радою Міністрів Української РСР.

Стаття 7. Освіта і виховання в галузі охорони навколишнього природного середовища

Для підвищення екологічної культури суспільства і професійної підготовки спеціалістів забезпечується загальна обов'язкова, безперервна і комплексна освіта та виховання в галузі охорони навколишнього природного середовища, в тому числі в дошкільних дитячих закладах, середній загальноосвітній школі, середніх спеціальних та вищих навчальних закладах, а також на курсах підвищення кваліфікації.

Вищі та середні спеціальні навчальні заклади здійснюють підготовку спеціалістів у галузі охорони навколишнього природного середовища з урахуванням суспільних потреб.

В Українській РСР здійснюються заходи по екологічному вихованню населення. Ця діяльність є одним з основних обов'язків громадських організацій та засобів масової інформації і передбачається їх статутами.

Стаття 8. Вимоги щодо охорони навколишнього природного середовища при наукових дослідженнях

При проведенні фундаментальних та прикладних наукових, науково-дослідних, дослідно-конструкторських і проектних робіт обов'язково повинні враховуватися вимоги охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відтворення природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

Розділ II.

Екологічні права, обов'язки та інтереси громадян

Стаття 9. Право громадян Української РСР на безпечне для життя навколишнє природне середовище

Кожний громадянин Української РСР має право на безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище.

Це право реалізується шляхом:

участі в обговоренні проектів законодавчих актів та інших рішень у галузі охорони навколишнього природного середовища;

участі в розробці та здійсненні заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального і комплексного використання природних ресурсів;

(Продовження на 4-й стор.).

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(Продовження. Початок на 3-й стор.).

загального і спеціального природокористування;

об'єднання в громадські природоохоронні формування;

одержання повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища та стан здоров'я населення;

участі в проведенні громадської екологічної експертизи;

одержання екологічної освіти;

подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їхньому здоров'ю та майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище.

Це право забезпечується:

проведенням широкомасштабних державних заходів щодо підтримання, відновлення і поліпшення стану навколишнього природного середовища;

обов'язком міністерств, відомств, підприємств, установ, організацій і громадян додержуватися законодавства про охорону навколишнього природного середовища, здійснювати технічні, технологічні та інші заходи для запобігання шкідливому впливу господарської та іншої діяльності на навколишнє природне середовище, виконувати екологічні вимоги при плануванні, розміщенні продуктивних сил, будівництві та експлуатації народногосподарських об'єктів;

участю громадських об'єднань та громадян у діяльності по охороні природного середовища;

здійсненням державного контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

компенсацією в установленому порядку шкоди, заподіяної здоров'ю і майну громадян внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

встановленням відповідальності за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Діяльність, що перешкоджає здійсненню права громадян на безпечне навколишнє природне середовище, підлягає припиненню в порядку, встановленому цим законом та іншими актами законодавства Української РСР.

Стаття 10. Обов'язки громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадяни Української РСР зобов'язані:

берегти природу, охороняти, раціонально використовувати її багатства;

додержуватися законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

здійснювати діяльність з додержанням вимог екологічної безпеки;

не порушувати екологічні права і законні інтереси інших суб'єктів;

компенсувати шкоду, заподіяну забрудненням навколишнього природного середовища.

Стаття 11. Гарантії прав громадян Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

Українська РСР гарантує своїм громадянам реалізацію екологічних прав та інтересів, наданих їм законодавством.

Ради народних депутатів, спеціально уповноважені державні органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів та інші державні органи зобов'язані надавати всебічну допомогу громадянам у здійсненні природоохоронної діяльності, враховувати їхні пропозиції щодо поліпшення стану навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів, залучати громадян до участі у вирішенні питань охорони природи.

Порушені права громадян у галузі охорони навколишнього природного середовища мають бути відновлені, а їх захист здійснюється в судовому порядку відповідно до чинного законодавства.

Розділ III.

Повноваження Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 12. Виключна компетенція Верховної Ради Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

До виключної компетенції Верховної Ради Української РСР у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища належать:

визначення державної екологічної політики;

прийняття законодавчих актів республіки в галузі охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення природних ресурсів республіки;

затвердження державних програм охорони навколишнього природного середовища;

визначення принципів регулювання питань щодо використання територій та природних ресурсів республіки;

визначення правових основ прийняття рішень про обмеження, припинення або заборону діяльності підприємств і об'єктів, які шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища;

визначення порядку організації та діяльності органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів;

визначення повноважень Рад народних депутатів різних рівнів у галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів;

визначення статусу зон надзвичайної екологічної ситуації.

Стаття 13. Повноваження місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Місцеві Ради народних депутатів на підвідомчій території в межах своєї компетенції:

забезпечують реалізацію екологічної політики Української РСР, екологічних прав та інтересів громадян;

дають згоду на розміщення на своїй території підприємств, установ і організацій;

затверджують з урахуванням екологічних вимог проекти планіровки і забудови населених пунктів та їх генеральні плани;

затверджують програми з охорони навколишнього природного середовища;

створюють і визначають статус позабюджетних, резервних, в тому числі й валютних фондів для фінансування програм та інших заходів по охороні навколишнього природного середовища;

організують проведення екологічної експертизи;

забезпечують інформування населення про стан навколишнього природного середовища;

організують роботу по ліквідації наслідків екологічних аварій, залучають до цих робіт підприємства, установи і організації та громадян;

приймають рішення про створення об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні;

здійснюють контроль за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

скасовують дозволи, обмежують чи зупиняють господарську діяльність підприємств, установ та організацій у випадку порушення ними природоохоронного законодавства, правил землекористування, використання природних ресурсів місцевого значення в порядку, встановленому цим законом та іншим законодавством Української РСР;

здійснюють інші повноваження відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ IV.

Повноваження органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 14. Органи управління в галузі охорони навколишнього природного середовища

Управління охороною навколишнього природного середовища полягає у здійсненні функцій планування, дослідження, спостереження, прогнозування, екологічної експертизи, контролю, інформування та іншої виконавчо-розпорядчої діяльності для забезпечення екологічної безпеки, охорони, збереження, відтворення і раціонального використання природних ресурсів.

Державне управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюють Рада Міністрів Української РСР, виконавчі комітети місцевих Рад народних депутатів, а також спеціально уповноважені на те державні органи по охороні навколишнього природного середовища і використанню природних ресурсів та інші державні органи відповідно до законодавства Української РСР.

Спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів у республіці є Державний комітет Української РСР по екології і раціональному природокористуванню, його органи на місцях та інші державні органи, до компетенції яких законодавством Української РСР віднесено здійснення зазначених функцій.

Громадське управління в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється громадськими об'єднаннями і організаціями, якщо така діяльність передбачена їхніми статутами, зареєстрованими відповідно до чинного законодавства Української РСР.

Завданням органів управління охороною навколишнього природного середовища є реалізація законодавства, досягнення узгодженості дій державних і громадських органів у галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 15. Компетенція Ради Міністрів Української РСР у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища

Рада Міністрів Української РСР у галузі регулювання відносин щодо охорони навколишнього природного середовища здійснює:

реалізацію визначеної Верховною Радою Української РСР екологічної політики;

організацію розробки державних республіканських і регіональних екологічних програм;

координацію діяльності міністерств, відомств, інших організацій Української РСР у питаннях охорони навколишнього природного середовища;

встановлення порядку утворення і використання республіканського позабюджетного фонду охорони природи;

керівництво спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища;

встановлення порядку розробки та затвердження екологічних нормативів, лімітів природокористування, викидів і скидань забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище і розміщення відходів;

встановлення порядку визначення плати та її граничних розмірів за користування природними ресурсами, забруднення навколишнього природного середовища, інші види шкідливого впливу на нього;

встановлення порядку використання природних ресурсів, регулювання викидів і скидань забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, вирішення інших питань охорони навколишнього природного середовища, що мають міжобласне, республіканське, міжреспубліканське або міжнародне значення;

прийняття рішень про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду республіканського значення;

прийняття рішень про зупинення або заборону діяльності підприємств, установ і організацій, незалежно від форм власності та їх підпорядкування в разі порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища, землекористування і використання ресурсів республіканського значення;

зовнішні зв'язки і міжреспубліканські відносини в галузі охорони навколишнього природного середовища.

Стаття 16. Компетенція виконавчих і розпорядчих органів місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Виконавчі та розпорядчі органи місцевих Рад народних депутатів у галузі охорони навколишнього природного середовища в межах своєї компетенції здійснюють:

реалізацію рішень відповідних Рад народних депутатів;

координацію діяльності місцевих органів управління, підприємств, установ і організацій, розташованих на їх місцевій Раді народних депутатів території незалежно від форм власності та підпорядкування;

організацію розробки територіальних екологічних програм;

організацію управління і контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища;

визначення в установленому порядку нормативів плати і розмірів платежів за забруднення навколишнього природного середовища;

затвердження за поданням органів Державного комітету Української РСР по екології і раціональному природокористуванню для підприємств, установ і організацій лімітів природокористування, викидів і скидань шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, за винятком ресурсів республіканського значення та викидів, що призводять до забруднення природних ресурсів республіканського значення або регіонів за межами території, підвідомчої цій Раді народних депутатів;

організацію проведення державної екологічної експертизи об'єктів, що функціонують або створюються на їх території;

формування і використання місцевих позабюджетних фондів охорони природи;

погодження поточних і перспективних планів роботи підприємств, установ та організацій з питань охорони навколишнього природного середовища і природокористування;

організацію інформування населення, підприємств, організацій про стан навколишнього природного середовища;

організацію екологічної освіти та екологічного виховання громадян;

організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення;

прийняття рішень про зупинення або заборону діяльності підприємств і об'єктів місцевого підпорядкування у випадку порушення ними законодавства про охорону навколишнього природного середовища, землекористування і використання місцевих природних ресурсів;

(Продовження на 5-й стор.).

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(Продовження. Початок на 3-й і 4-й стор.).

регулювання інших питань, що не входять до компетенції республіканських органів.

Стаття 17. Компетенція спеціально уповноважених органів, які здійснюють державне управління і контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

До компетенції Державного комітету Української РСР по екології і раціональному природокористуванню належать:

здійснення комплексного управління в галузі охорони навколишнього природного середовища в республіці, проведення єдиної науково-технічної політики з питань охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів, координація діяльності міністерств, відомств УРСР, підприємств, установ і організацій в цій галузі;

державний контроль за використанням і охороною земель, поверхневих і підземних вод, атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу, морського середовища і природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу і економічної зони в межах республіки, а також корисних копалин, за додержанням норм і правил зберігання, транспортування і використання пестицидів, мінеральних добрив та інших хімічних речовин;

участь у розробці і затвердженні нормативів, правил і стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

здійснення державної екологічної експертизи схем розвитку і розміщення продуктивних сил республіки та галузей народного господарства, а також проектів на будівництво, реконструкцію, технічне переозброєння підприємств та інших об'єктів, що негативно впливають на стан навколишнього природного середовища, природних ресурсів і здоров'я людини;

видача дозволів на поховання (складування) промислових, побутових та інших відходів, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, на спеціальне природовикористання відповідно до законодавства Української РСР;

обмеження чи припинення діяльності об'єктів і підприємств, експлуатація яких здійснюється з порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, вимог дозволів на природокористування, перевищенням лімітів викидів і скидань забруднюючих речовин;

подання позовів на відшкодування збитків і втрат, заподіяних в результаті порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища;

розгляд справ про адміністративні правопорушення в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального природокористування;

керівництво заповідною справою, ведення Червоної книги Української РСР;

здійснення міжнародного співробітництва з питань охорони навколишнього природного середовища, вивчення, узагальнення і поширення міжнародного досвіду в цій галузі;

інші функції відповідно до положення про Державний комітет Української РСР по екології і раціональному природокористуванню, що затверджується Радою Міністрів Української РСР.

Компетенція інших спеціально уповноважених державних органів управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів визначається законодавством Української РСР, а також положеннями про ці органи і державний контроль, які затверджуються у встановленому порядку.

Стаття 18. Повноваження громадських об'єднань у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадські природоохоронні об'єднання мають право:

розробляти й пропагувати свої природоохоронні програми в засобах масової інформації;

утворювати громадські фонди охорони природи; за погодженням з місцевими Радами народних депутатів за рахунок своїх коштів і добровільної трудової участі членів громадських об'єднань виконувати роботи по охороні та відтворенню природних ресурсів, збереженню та поліпшенню навколишнього природного середовища;

брати участь у проведенні спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища перевірок виконання підприємствами, установами і організаціями природоохоронних планів і заходів;

проводити громадську екологічну експертизу, обнародувати її результати і передавати їх органам, уповноваженим приймати рішення;

одержувати у встановленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела його забруднення, основні напрями, програми і заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

вносити до відповідних органів пропозиції про організацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду;

подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної здоров'ю громадян і майну громадських об'єднань порушенням природоохоронного законодавства;

брати участь у міжнародних заходах з питань охорони навколишнього природного середовища, що входять до компетенції громадських об'єднань.

Діяльність громадських об'єднань в галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється відповідно до їх статутів і чинного законодавства.

Розділ V.

Спостереження, прогнозування та інформування в галузі навколишнього природного середовища

Стаття 19. Моніторинг навколишнього природного середовища

В Українській РСР створюється система державного моніторингу. Спостереження за станом навколишнього природного середовища, рівнем його забруднення здійснюється спеціально уповноваженими державними органами.

Підприємства, установи та організації зобов'язані передавати цим органам довідкові аналітичні матеріали своїх спостережень та первинного обліку.

Порядок здійснення державного спостереження за станом навколишнього природного середовища встановлюється Радою Міністрів Української РСР.

Спеціально уповноважені державні органи забезпечують організацію короткострокового і довгострокового прогнозування змін навколишнього природного середовища, які повинні враховуватися при розробці і виконанні програм та заходів щодо охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання і відновлення природних ресурсів.

Стаття 20. Державний облік у галузі охорони навколишнього природного середовища

Об'єкти, що шкідливо впливають на стан навколишнього природного середовища, види та кількість шкідливих речовин, що потрапляють у навколишнє природне середовище, види й розміри шкідливих фізичних впливів на нього, а також кількісні й якісні характеристики природних ресурсів та їх використання підлягають державному обліку.

Підприємства, установи та організації проводять первинний облік у галузі охорони навколишнього природного середовища і подають відповідну інформацію органам, що здійснюють державний облік у цій галузі.

Збір, обробка і подання відповідним державним органам зведеної статистичної звітності про обсяги викидів, скидань забруднюючих речовин, використання природних ресурсів, виконання завдань охорони навколишнього природного середовища, передбачених державними планами економічного і соціального розвитку, та іншої інформації забезпечують органи статистики Української РСР та інші уповноважені на те органи за єдиною для республіки системою і в порядку, що визначається Радою Міністрів УРСР.

Стаття 21. Інформування про стан навколишнього природного середовища

На спеціально уповноважені державні органи, які здійснюють спостереження за станом навколишнього природного середовища, покладається систематичне забезпечення заінтересованих державних і громадських органів, підприємств, установ, організацій та громадян інформацією і прогнозами щодо рівнів забруднення навколишнього природного середовища під впливом господарської діяльності.

З цією метою на органи, які здійснюють державний моніторинг, покладається доведення через засоби масової інформації відомостей про стан навколишнього природного середовища, випадки і причини екстремального забруднення навколишнього природного середовища, рекомендацій щодо заходів, спрямованих на зменшення їх негативного впливу на природні об'єкти та здоров'я населення, наслідки і результати ліквідації цих явищ, та про притягнення винуватців до відповідальності.

Порядок інформування про стан навколишнього природного середовища визначається Радою Міністрів Української РСР.

Розділ VI.

Екологічна експертиза

Стаття 22. Обов'язковість екологічної експертизи

Проведення екологічної експертизи є обов'язковим у процесі законодавчої, інвестиційної, управлінської, господарської і іншої діяльності, що впливає на стан навколишнього природного середовища.

Стаття 23. Державна екологічна експертиза

Державна екологічна експертиза проводиться Державним комітетом Української РСР по екології та раціональному природокористуванню на основі принципів законності, наукової обгрунтованості, комплексності, незалежності та гласності.

Завданнями державної екологічної експертизи є:

визначення екологічної безпеки господарської та іншої діяльності, яка може нині або в майбутньому, прямо або побічно, негативно вплинути на стан навколишнього природного середовища, а також оцінка відповідності передпроектних, передпланових та проектних рішень, що приймаються в процесі господарської та іншої діяльності, вимогам природоохоронного законодавства та визначення повноти й обгрунтованості передбачуваних в них заходів щодо охорони навколишнього природного середовища.

Для участі в проведенні державної екологічної експертизи при необхідності залучаються представники науково-дослідних, проектно-конструкторських, інших установ і організацій, вищих навчальних закладів, громадськості, експерти міжнародних організацій.

Порядок проведення державної екологічної експертизи визначається законодавством Української РСР.

Стаття 24. Об'єкти екологічної експертизи

Екологічній експертизі підлягають:

проекти схем розвитку і розміщення продуктивних сил, розвитку галузей народного господарства, генеральних планів населених пунктів, схем районного планування та інша передпланова і передпроектна документація;

техніко-економічні обгрунтування і розрахунки, проекти на будівництво і реконструкцію (розширення, технічне переозброєння) підприємств та інших об'єктів, що можуть негативно впливати на стан навколишнього природного середовища;

проекти інструктивно-методичних і нормативно-технічних актів та документів, які регламентують господарську діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище; документація по створенню нової техніки, технології, матеріалів і речовин, у тому числі та, що закуповується за кордоном;

інші матеріали, речовини, продукція, рішення, системи й об'єкти, впровадження або реалізація яких може призвести до порушення норм екологічної безпеки та негативного впливу на навколишнє природне середовище чи появи небезпеки для здоров'я людей.

Екологічній експертизі можуть підлягати екологічно небезпечні діючі об'єкти та комплекси.

Стаття 25. Громадська екологічна експертиза

Громадська екологічна експертиза здійснюється незалежними групами спеціалістів на громадських засадах за ініціативою громадських об'єднань, а також місцевих органів влади.

Громадська екологічна експертиза може проводитись незалежно від державної екологічної експертизи.

Висновки громадської екологічної експертизи враховуються органами, які здійснюють державну екологічну експертизу.

Стаття 26. Обов'язковість висновків державної екологічної експертизи

Висновок державної екологічної експертизи є обов'язковим для виконання всіма заінтересованими у реалізації проектних рішень сторонами після затвердження спеціально уповноваженим державним органом.

Позитивний висновок державної екологічної експертизи є підставою для відкриття фінансування всіх проектів і програм.

Реалізація рішень і проектів без позитивного висновку державної екологічної експертизи забороняється.

Розділ VII.

Стандартизація і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 27. Об'єкти екологічної стандартизації і нормування

Екологічній стандартизації і нормуванню підлягають всі дії, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища, окремих його компонентів, раціональним використанням і відтворенням природних ресурсів, встановленням правил екологічної безпеки.

Стаття 28. Екологічні стандарти

Державні стандарти в галузі охорони навколишнього природного середовища є обов'язковими для виконання і визначають поняття і терміни, режим використання й охорони природних ресурсів, методи контролю за забрудненням навколишнього природного середовища, охорони здоров'я людей від шкідливого впливу, зумовленого забрудненням навколишнього природного середовища.

(Продовження на 6-й стор.).

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(Продовження. Початок на 3-й, 4-й, 5-й стор.).

Стаття 29. Екологічні нормативи

Система екологічних нормативів включає:

гранично допустимі концентрації забруднюючих речовин у навколишньому природному середовищі;

гранично допустимі викиди та скидання забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище;

гранично допустимі рівні шуму, електромагнітного випромінювання, інших шкідливих фізичних впливів, а також норми радіаційної безпеки;

норми природокористування, надання в користування і вилучення природних ресурсів.

Законодавством Української РСР можуть встановлюватися й інші екологічні нормативи.

Екологічні нормативи повинні відповідати інтересам охорони здоров'я людей і навколишнього природного середовища. Нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин у навколишньому середовищі та рівні шкідливих фізичних впливів на нього є єдиними для всієї території Української РСР. У разі необхідності для окремих районів можуть встановлюватися більш суворі нормативи гранично допустимих концентрацій забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище.

Екологічні нормативи і методи їх визначення встановлюються і вводяться в дію Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню, Міністерством охорони здоров'я Української РСР та іншими уповноваженими на те державними органами.

Розділ VIII. Контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 30. Завдання контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища

Завдання контролю у галузі охорони навколишнього природного середовища полягають у забезпеченні додержання вимог природоохоронного законодавства всіма державними органами і громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності і підпорядкування, а також громадянами.

Стаття 31. Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється Радами народних депутатів та їх виконавчими і розпорядчими органами, Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню та іншими спеціально уповноваженими державними органами.

Державний комітет Української РСР по екології і раціональному природокористуванню здійснює координацію і контроль за природоохоронною діяльністю інших спеціально уповноважених державних органів.

Державному контролю підлягає використання і охорона земель, надр, поверхневих і підземних вод, атмосфери, лісів, рослинного і тваринного світу, морського середовища та природних ресурсів територіальних вод, континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони.

Порядок здійснення державного контролю за охороною навколишнього природного середовища та використанням природних ресурсів визначається законодавством Української РСР.

Стаття 32. Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища

Громадський контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється громадськими інспекторами охорони навколишнього природного середовища згідно з Положенням, яке затверджується Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню.

Громадські інспектори з охорони навколишнього природного середовища:

беруть участь у проведенні спільно з працівниками органів державного контролю або самостійно рейдів та перевірок додержання підприємствами, організаціями, установами та громадянами законодавства про охорону навколишнього природного середовища, гарантування екологічної безпеки та раціонального використання природних ресурсів;

складають протоколи про порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища і подають їх органам державного контролю та правоохоронним органам для притягнення винних до відповідальності;

надають допомогу органам державного контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища в діяльності по запобіганні екологічним правопорушенням.

Органи громадського контролю в галузі охорони навколишнього природного середовища можуть здійснювати інші функції відповідно до законодавства Української РСР.

Розділ IX. Регулювання використання природних ресурсів

Стаття 33. Види використання природних ресурсів

Використання природних ресурсів в Українській РСР здійснюється в порядку спеціального і загального природокористування.

Законодавством Української РСР громадянам гарантується право використання природних ресурсів для задоволення життєво необхідних потреб (естетичних, оздоровчих рекреаційних, матеріальних тощо) без закріплення цих ресурсів за окремими особами, надання відповідних дозволів і безоплатно, за винятком обмежень, — передбачених законодавством Української РСР.

В порядку спеціального природокористування громадянам, підприємствам, установам і організаціям надаються у володіння, користування або оренду природні ресурси на підставі спеціальних дозволів за плату для здійснення виробничої та іншої діяльності, а у випадках, передбачених законодавством Української РСР, — на пільгових умовах або безоплатно.

Стаття 34. Додержання екологічних вимог при використанні природних ресурсів

Використання природних ресурсів громадянами, підприємствами, установами та організаціями здійснюється з додержанням обов'язкових екологічних вимог:

раціонального і економного використання природних ресурсів;

здійснення заходів щодо запобігання псуванню, забрудненню, виснаженню природних ресурсів;

застосування біологічних і хімічних методів поліпшення якості природних ресурсів, які забезпечують охорону навколишнього природного середовища і безпеку для населення;

збереження об'єктів природно-заповідного фонду, а також зон і територій, що підлягають особливій охороні;

здійснення господарської та іншої діяльності без порушення екологічних прав і інтересів інших осіб;

виконання інших заходів, встановлених цим Законом і законодавством Української РСР.

Розділ X. Економічний механізм забезпечення охорони навколишнього природного середовища

Стаття 35. Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища

Економічні заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища передбачають:

взаємозв'язок усієї управлінської, науково-технічної та господарської діяльності підприємств, установ і організацій з раціональним використанням природних ресурсів та ефективністю заходів по охороні навколишнього природного середовища;

встановлення лімітів використання природних ресурсів, викидів і скидань забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище та розміщення відходів;

встановлення нормативів плати і розмірів платежів за використання природних ресурсів, викиди і скидання забруднюючих речовин у навколишнє середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу;

надання підприємствам, установам і організаціям, а також громадянам податкових, кредитних та інших пільг при впровадженні ними маловідходних, енерго- і ресурсозберігаючих технологій; здійсненні інших ефективних природоохоронних заходів;

відшкодування в установленому порядку збитків, заподіяних порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Стаття 36. Плата за спеціальне природовикористання

Плата за спеціальне природовикористання встановлюється на основі лімітів їх використання.

Ліміти використання природних ресурсів визначаються виконавчими комітетами місцевих Рад народних депутатів крім випадків, коли природні ресурси мають республіканське або міжобласне значення.

Ліміти використання природних ресурсів, що мають республіканське і міжобласне значення, визначаються в порядку, встановленому Радою Міністрів УРСР.

До природних ресурсів республіканського значення належать:

— територіальні води;

— природні ресурси континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони;

— поверхневі та підземні води, що розташовані або використовуються на території більш ніж однієї області;

— лісові ресурси державного значення;

— природні ресурси в межах об'єктів природно-заповідного фонду республіканського значення;

— корисні копалини, за винятком загальнопоширених.

Законодавством Української РСР може бути віднесено до природних ресурсів республіканського та міжобласного значення інші природні ресурси.

Нормативи плати за використання природних ресурсів, з урахуванням їх розповсюдження, можливості відтворення, доступності, комплексності, продуктивності, місця знаходження та інших факторів, які зумовлюють витрати, пов'язані з їх використанням та відтворенням, визначаються Радою Міністрів УРСР.

Платежі за використання природних ресурсів в межах встановлених лімітів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітне використання стягуються з прибутку, який залишається в розпорядженні підприємств, установ, організацій чи громадян.

Стаття 37. Плата за забруднення навколишнього природного середовища

Плата за забруднення навколишнього природного середовища встановлюється на основі лімітів викидів і скидань забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище і розміщення відходів промислового, сільськогосподарського, будівельного та іншого виробництва.

Ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, розміщення та інші види шкідливого впливу в цілому по території областей, міст Києва і Севастополя, або окремих їх регіонів встановлюються:

у випадках, коли це призводить до забруднення природних ресурсів республіканського і міжобласного значення, територій інших областей і республік — Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню;

в інших випадках — в порядку, встановленому обласними, Київською і Севастопольською міськими Радами народних депутатів.

Ліміти викидів і скидань забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, інші види шкідливого впливу на нього і розміщення відходів для конкретних об'єднань, підприємств і організацій встановлюються в порядку, визначеному місцевими Радами народних депутатів, за поданням органів Державного комітету Української РСР по екології і раціональному природокористуванню.

Порядок встановлення нормативів плати за забруднення навколишнього природного середовища визначається Радою Міністрів УРСР.

Платежі підприємств, установ, організацій, а також громадян за викиди і скидання забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище, розміщення відходів та інші види шкідливого впливу в межах лімітів відносяться на витрати виробництва, а за перевищення лімітів стягуються з прибутку, що залишається в розпорядженні підприємств, об'єднань, організацій чи громадян.

Обмеження в розмірі платежів за забруднення навколишнього природного середовища можуть встановлюватись Радою Міністрів Української РСР, а часткове повне звільнення окремих підприємств, установ, організацій чи громадян від плати проводиться в порядку, визначеному обласними, Київською і Севастопольською міськими Радами народних депутатів.

Стягнення коштів за понадлімітне використання природних ресурсів і забруднення навколишнього середовища здійснюється в кратному розмірі.

Стаття 38. Розподіл платежів за використання природних ресурсів, забруднення навколишнього природного середовища

Платежі за використання природних ресурсів надходять до місцевих і республіканського бюджетів у співвідношенні, що визначає Верховною Радою Української РСР, і спрямовуються на виконання робіт по відтворенню, підтриманню цих ресурсів у належному стані.

Платежі за забруднення навколишнього природного середовища надходять до місцевих і республіканського позабюджетних фондів охорони природи у співвідношенні, встановленому Верховною Радою Української РСР.

Розподіл і використання коштів, що надходять до республіканського бюджету і позабюджетного фонду охорони природи, визначається Радою Міністрів УРСР.

Розподіл платежів за використання природних ресурсів і забруднення навколишнього природного середовища між місцевими Радами народних депутатів на території областей здійснюється в порядку, визначеному відповідними обласними, Київською та Севастопольською міськими Радами народних депутатів.

Стаття 39. Фонди охорони природи

Для фінансування заходів по охороні навколишнього природного середовища, ліквідації наслідків аварій, а також для непередбачених витрат на ці цілі утворюються республіканський та місцеві позабюджетні фонди охорони природи.

(Продовження на 7-й стор.).

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(Продовження. Початок на 3-й, 4-й, 5-й, 6-й стор.).

Місцеві позабюджетні фонди охорони природи утворюються в межах єдиного позабюджетного фонду відповідної Ради народних депутатів за рахунок:

платежів за забруднення навколишнього природного середовища;

грошових стягнень за порушення норм і правил охорони навколишнього природного середовища і раціонального використання природних ресурсів, санітарних норм і правил та шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища в результаті господарської і іншої діяльності, крім випадків, коли шкода заподіяна забрудненням природних ресурсів республіканського значення, навколишнього природного середовища на території інших областей;

добровільних внесків підприємств, установ, організацій та громадян;

надходжень від реалізації конфіскованого відповідно до чинного законодавства майна, яке було предметом екологічного правопорушення.

Розподіл цих платежів між місцевими позабюджетними фондами (обласними, міськими і районними) здійснюється в порядку, встановленому обласними, Київською та Севастопольською міськими Радами народних депутатів.

Республіканський позабюджетний фонд охорони природи утворюється за рахунок:

частини платежів за забруднення природних ресурсів республіканського і міжобласного значення та за забруднення навколишнього природного середовища на територіях більш ніж однієї області;

частини коштів на компенсацію шкоди, заподіяної в результаті забруднення природних ресурсів республіканського значення, навколишнього природного середовища на території більш ніж однієї області;

добровільних внесків підприємств, установ, організацій і громадян.

Кошти місцевих і республіканського позабюджетних фондів охорони природи можуть витрачатись тільки для цільового фінансування природоохоронних та ресурсозберігаючих заходів, а також заходів по охороні здоров'я населення від негативного впливу на нього в результаті забруднення навколишнього природного середовища.

Положення про місцеві позабюджетні фонди охорони природи затверджуються відповідними Радами народних депутатів, а республіканського позабюджетного фонду охорони природи — Радою Міністрів Української РСР.

В Українській РСР можуть утворюватись й інші фонди для стимулювання і виконання заходів щодо охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки (фонди підприємств, організацій, громадські та інші).

Стаття 40. Стимулювання в системі охорони навколишнього природного середовища

В Українській РСР здійснюється стимулювання раціонального природокористування, охорони навколишнього природного середовища шляхом:

надання пільг при оподаткуванні підприємств, установ, організацій і громадян при реалізації ними заходів по раціональному природокористуванню і охороні навколишнього природного середовища, переході на маловідхідні і безвідхідні ресурсозберігаючі технології, організацію виробництва очисного обладнання і устаткування для утилізації забруднюючих речовин і переробки відходів, а також приладів контролю за станом навколишнього середовища і джерелами викидів і скидання забруднюючих речовин;

надання короткострокових і довгострокових позичок для реалізації заходів раціонального природокористування і охорони навколишнього природного середовища на пільгових умовах;

встановлення підвищених норм амортизації основних виробничих природоохоронних фондів;

звільнення від оподаткування фондів охорони природи;

передачі частини коштів позабюджетних фондів охорони природи на договірних умовах під процентну позику підприємствам, організаціям, установам і громадянам на заходи для гарантованого зниження викидів і скидання забруднюючих речовин і відходів, шкідливих фізичних, хімічних та біологічних впливів;

можливості отримання природних ресурсів під заставу.

Стаття 41. Екологічне страхування

В Українській РСР здійснюється добровільне і обов'язкове державне та інші види страхування громадян та їх майна, майна і доходів підприємств, установ і організацій на випадок шкоди, заподіяної внаслідок забруднення навколишнього природного середовища. Порядок екологічного страхування встановлюється законодавством Української РСР.

Стаття 42. Екологічні компенсації і пільги

Громадянам Української РСР гарантуються компенсації, пільги і переваги при їх постійному чи тимчасовому перебуванні в зонах надзвичайної екологічної ситуації в порядку, встановленому законодавством Української РСР.

Розділ XI.

Заходи по забезпеченню екологічної безпеки

Стаття 43. Екологічні вимоги до розміщення, проектування, будівництва, реконструкції, введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів

При проектуванні, розміщенні, будівництві та введенні в дію нових і реконструйованих підприємств, споруд та інших об'єктів, удосконаленні існуючих і впровадженні нових технологічних процесів та устаткування необхідно забезпечувати екологічну безпеку людей, збереження природних ресурсів, додержання нормативів шкідливих впливів на навколишнє природне середовище. При цьому повинні передбачатися вловлювання, утилізація, знешкодження шкідливих речовин і відходів або повне їх усунення, виконання інших вимог щодо охорони навколишнього природного середовища і здоров'я людей.

Підприємства, установи й організації, діяльність яких пов'язана з шкідливим впливом на навколишнє природне середовище, повинні бути обладнані незалежно від часу введення їх у дію спорудами, устаткуванням і пристроями для очищення викидів і скидань або їх знешкодження, зменшення впливу фізичних факторів, а також приладами контролю за кількістю і складом забруднюючих речовин та характеристиками шкідливих факторів.

Проекти господарської та іншої діяльності повинні мати матеріали по оцінці впливу на здоров'я людей і навколишнє природне середовище. Оцінка здійснюється з урахуванням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, екологічної ємкості даної території, стану навколишнього природного середовища, в місці, де планується розміщення об'єктів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів впливу об'єктів на навколишнє природне середовище.

Забороняється введення в дію підприємств, споруд та інших об'єктів, на яких не завершено виконання в повному обсязі всіх екологічних вимог і заходів, передбачуваних у проектах на будівництво та реконструкцію.

Стаття 44. Охорона навколишнього природного середовища при застосуванні засобів захисту рослин, мінеральних добрив, токсичних хімічних речовин та інших препаратів

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані додержувати правил транспортування, зберігання і застосування засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив, токсичних хімічних речовин та інших препаратів, з тим щоб не допустити забруднення ними навколишнього природного середовища і продуктів харчування.

При створенні нових препаратів для зазначених цілей повинні розроблятися нормативи гранично допустимих концентрацій і методи визначення залишкової кількості цих препаратів у навколишньому середовищі і продуктах харчування.

Екологічні вимоги при виробництві, зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні, похованні токсичних речовин, віднесення хімічних речовин до категорії токсичних та їх класифікація за ступенями небезпечності визначаються при наявності позитивного висновку державної екологічної експертизи нормативними документами, що погоджуються Міністерством охорони здоров'я Української РСР і Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню.

Перелік засобів захисту рослин, стимуляторів їх росту, мінеральних добрив та інших препаратів, застосування яких дозволяється в народному господарстві, а також способи і умови їх застосування підлягають затвердженню Міністерством охорони здоров'я Української РСР і Державним комітетом Української РСР по екології і раціональному природокористуванню.

Стаття 45. Охорона навколишнього природного середовища від неконтрольованого та шкідливого біологічного впливу

Підприємства, установи та організації зобов'язані забезпечувати екологічно безпечне виробництво, зберігання, інтродукцію, акліматизацію, реакліматизацію, транспортування, використання, знищення, знешкодження і поховання мікроорганізмів, тварин, рослин і біологічних речовин, розробляти і здійснювати заходи щодо запобігання та ліквідації наслідків шкідливого біологічного впливу на людину і навколишнє природне середовище.

Створення нових штамів мікроорганізмів та інших біологічних речовин здійснюється тільки на підставі дозволів Міністерства охорони здоров'я Української РСР при наявності комплексної оцінки екологічної безпеки при їх створенні і використанні.

При створенні цих організмів і речовин повинні розроблятися нормативи гранично допустимих концентрацій і методи їх визначення у навколишньому середовищі і продуктах харчування.

Виробництво і використання нових штамів мікроорганізмів та інших біологічних речовин здійснюється тільки після проведення комплексних досліджень їх впливу на людей і навколишнє природне середовище за дозволом Міністерства охорони здоров'я Української РСР та Державного комітету Української РСР по екології і раціональному природокористуванню.

Стаття 46. Охорона навколишнього природного середовища від впливу шуму, електромагнітних випромінювань, інших шкідливих фізичних впливів

Місцеві Ради народних депутатів, підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані вживати необхідних заходів щодо запобігання і доведення до встановлених рівнів шуму, електромагнітних випромінювань та інших шкідливих фізичних впливів на навколишнє природне середовище і здоров'я людини в населених пунктах, рекреаційних і заповідних зонах, а також в місцях масового скупчення і розмноження диких тварин.

Стаття 47. Охорона навколишнього природного середовища від забруднення виробничими, побутовими, іншими відходами

Підприємства, установи, організації та громадяни повинні вживати ефективних заходів щодо зменшення обсягів утворення, по знешкодженню, переробці, безпечному складуванню або похованню виробничих, побутових та інших відходів.

Складування, зберігання або розміщення відходів дозволяється лише на визначених місцевими Радами народних депутатів територіях в межах встановлених лімітів з додержанням санітарних і екологічних норм способом, що забезпечує можливість їх подальшого господарського використання і безпеку для природного середовища.

Стаття 48. Забезпечення екологічної безпеки транспортних засобів

Підприємства, установи, організації, що здійснюють проектування, виробництво і експлуатацію автомобілів, літаків, суден, інших пересувних засобів та установок, зобов'язані розробляти і здійснювати комплекс заходів щодо зниження токсичності та знешкодження шкідливих речовин, що містяться у викидах (скидах) транспортних засобів, переходу на менш токсичні види енергії й палива, додержання режиму експлуатації транспортних засобів та інші заходи, спрямовані на запобігання й зменшення викидів (скидань) у навколишнє природне середовище забруднюючих речовин та додержання встановлених рівнів фізичних впливів.

Виробництво і експлуатація транспортних та інших пересувних засобів та установок, у викидах (скиданнях) яких вміст забруднюючих речовин перевищує встановлені нормативи, не допускається.

Керівники транспортних організацій та власники транспортних засобів несуть відповідальність за технічний стан транспортних засобів, що експлуатуються, маючи на увазі додержання нормативів гранично допустимих викидів (скидань) забруднюючих речовин і гранично допустимих рівнів фізичних впливів на навколишнє природне середовище, встановлених для даного типу транспорту.

Стаття 49. Додержання вимог екологічної безпеки при впровадженні відкрить, винаходів, застосуванні нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем

Забороняється впровадження відкрить, винаходів, застосування нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем, якщо вони не відповідають вимогам екологічної безпеки.

Підприємства, організації, установи та громадяни зобов'язані додержуватися вимог екологічної безпеки при впровадженні відкрить, винаходів, застосуванні нової техніки, імпортного устаткування, технологій і систем. В разі порушення встановлених вимог така діяльність припиняється, а винні особи притягуються до відповідальності.

Стаття 50. Екологічні вимоги при розміщенні і розвитку населених пунктів

Планування, розміщення, забудова і розвиток населених пунктів здійснюються за рішенням місцевих Рад народних депутатів з додержанням вимог охорони навколишнього природного середовища та гарантуванням екологічної безпеки і раціонального використання природних ресурсів.

При розробці генеральних планів розвитку і розміщення певного населеного пункту сільські, селищні, міські

(Закінчення на 8-й стор.).

ПРО ОХОРОНУ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

(Закінчення. Початок на 3-й, 4-й, 5-й, 6-й, 7-й стор.).

Ради народних депутатів встановлюють режим використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки в приміських та зелених зонах за погодженням з Радами народних депутатів, на території яких вони знаходяться.

Розділ XII. Природні території та об'єкти, що підлягають особливій охороні

Стаття 51. Природно-заповідний фонд Української РСР

Ділянки суші та водного простору, природні комплекси й об'єкти, які мають особливу екологічну, наукову, естетичну і народногосподарську цінність і призначені для збереження природної різноманітності, генофонду видів тварин і рослин, підтримання загального екологічного балансу та біологічного моніторингу, вилучаються з господарського використання повністю або частково, оголошуються територією чи об'єктом природно-заповідного фонду Української РСР.

Природно-заповідний фонд Української РСР становлять державні заповідники, природні національні парки, заказники, пам'ятки природи, ботанічні сади, дендрологічні та зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва, заповідні урочища. Радою Міністрів Української РСР можуть встановлюватися й інші категорії територій та об'єктів природно-заповідного фонду Української РСР.

Порядок організації, використання і охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду визначається законодавством Української РСР.

Стаття 52. Курортні і лікувально-оздоровчі зони

Курортними і лікувально-оздоровчими зонами визначаються території, які мають виражені природні лікувальні фактори: мінеральні джерела, кліматичні та інші умови, сприятливі для лікування і оздоровлення людей.

З метою охорони природних якостей і лікувальних факторів цих зон, запобігання їх псуванню, забрудненню і виснаженню встановлюються території санітарної охорони.

В межах курортних і лікувально-оздоровчих зон забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може негативно впливати на лікувальні якості і санітарний стан території, що підлягає особливій охороні.

Оголошення природних територій курортними і лікувально-оздоровчими зонами здійснюється Верховною Радою Української РСР, а режим їх охорони визначається Радою Міністрів Української РСР.

Стаття 53. Рекреаційні зони

Рекреаційними зонами визнаються території або ділянки суші і водного простору, призначені для організованого відпочинку і туризму населення. На території рекреаційних зон забороняються: господарська та інша діяльність, що негативно впливає на навколишнє природне середовище;

зміни природного ландшафту та проведення інших дій, що суперечать використанню цих зон за їх прямим призначенням.

Порядок встановлення та режим використання цих територій визначається місцевими Радами народних депутатів відповідно до законодавства Української РСР.

Стаття 54. Охорона рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин і рослин

Рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, види тварин і рослин, які знаходяться (зростають) у природних умовах на території республіки, підлягають особливій охороні і заносяться до Червоної книги Української РСР. Положення про Червону книгу Української РСР затверджується Верховною Радою Української РСР.

З метою збереження рідкісних видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги Української РСР, а також видів, відтворення яких у природних умовах неможливе, місцеві Ради народних депутатів, спеціально уповноважені державні органи управління в галузі охорони природи і використання природних ресурсів зобов'язані вживати необхідних заходів для забезпечення охорони зазначених видів тварин і рослин, поліпшення середовища їх перебування (зростання), створення належних умов для їх розмноження або розведення.

Розділ XIII. Надзвичайні екологічні ситуації

Стаття 55. Запобігання аваріям і ліквідація їх шкідливих екологічних наслідків

При проектуванні й експлуатації господарських та інших об'єктів, діяльність яких може шкідливо впливати на природне середовище, розробляються і здійснюються заходи щодо запобігання аваріям, а також ліквідації їх шкідливих екологічних наслідків.

Державні органи по нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і атомній енергетиці разом із спеціально уповноваженими державними органами управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів систематично проводять перевірки стану аварійно небезпечних об'єктів та виконання відповідних заходів і вимог щодо їх безпечної експлуатації.

У разі аварії, що спричинила забруднення навколишнього природного середовища, підприємства, установи, організації зобов'язані негайно приступити до її ліквідації. Одночасно службові особи або власники підприємств, установ і організацій зобов'язані повідомляти про аварію і вжиті для її ліквідації заходи виконавчому комітету місцевої Ради народних депутатів, органам охорони здоров'я, спеціально уповноваженим державним органам управління в галузі охорони навколишнього природного середовища і використання природних ресурсів, органам гідрометеорології, нагляду за безпечним веденням робіт у промисловості і атомній енергетиці.

Стаття 56. Зони надзвичайної екологічної ситуації

Зонами надзвичайної екологічної ситуації оголошуються території, де внаслідок діяльності людини або руйнівного впливу стихійних сил природи виникли тривалі або незворотні зміни в навколишньому середовищі, що призвели до неможливості проживання на них населення і ведення господарської діяльності.

Рішення про оголошення територій зонами надзвичайної екологічної ситуації приймає Верховна Рада Української РСР.

У зонах надзвичайної екологічної ситуації проводяться спеціальні заходи за програмами, що затверджуються Верховною Радою Української РСР.

Фінансування заходів щодо ліквідації надзвичайної екологічної ситуації проводиться за рахунок коштів підприємств, установ і організацій, винних у виникненні надзвичайної ситуації, а також за рахунок коштів місцевого, республіканського бюджету і позабюджетних фондів охорони природи.

Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації визначається Верховною Радою Української РСР.

Розділ XIV. Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 57. Вирішення спорів у галузі охорони навколишнього природного середовища

Спори у галузі охорони навколишнього природного середовища вирішуються судом, арбітражним судом, Радами народних депутатів чи органами, які утворюються ними у порядку, встановленому законодавством Української РСР.

Спори підприємств, установ і організацій Української РСР у галузі охорони навколишнього середовища з підприємствами, установами і організаціями інших республік розглядаються комісією, що утворюється на паритетних засадах із представників Української РСР і заінтересованих республік. або третейським судом.

Розділ XV. Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства

Стаття 58. Відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища

В Українській РСР за порушення законодавства про охорону навколишнього середовища застосовуються дисциплінарна, адміністративна, цивільна і кримінальна відповідальність.

Відповідальність за порушення природоохоронного законодавства Української РСР несуть особи, винні в:

порушенні екологічних прав громадян;

порушенні вимог екологічної безпеки;

порушенні вимог природокористування, визначених цим Законом;

порушення вимог законодавства Української РСР при проведенні екологічної експертизи і поданні завідомо неправдивого експертного висновку;

невиконанні вимог державної екологічної експертизи;

фінансуванні, будівництві і впровадженні у виробництво нової технології і устаткування без позитивного висновку державної екологічної експертизи;

порушенні екологічних вимог при проектуванні, розміщенні, будівництві, реконструкції, введенні в дію, експлуатації та ліквідації підприємств, споруд, пересувних засобів та інших об'єктів;

допущенні наднормативних викидів і скидань забруднюючих речовин та інших шкідливих впливів на навколишнє природне середовище;

перевищенні лімітів природокористування;

нераціональному використанні природних ресурсів;

невжитті заходів щодо ліквідації наслідків шкідливого впливу на навколишнє природне середовище;

невиконанні розпоряджень органів, які здійснюють державний контроль у галузі охорони навколишнього природного середовища;

порушенні природоохоронних вимог при зберіганні, транспортуванні, використанні, знешкодженні й похованні хімічних засобів захисту рослин, мінеральних добрив, радіоактивних, виробничих, побутових та інших видів відходів та токсичних речовин;

невиконанні вимог охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду та інших територій, що підлягають особливій охороні, видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги Української РСР;

відмові від надання своєчасної, повної та достовірної інформації про стан навколишнього природного середовища, а також про джерела забруднення, у приховуванні або перекрученні відомостей про стан екологічної обстановки чи захворюваності населення.

Законодавством Української РСР може бути встановлена відповідальність і за інші порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Підприємства, установи, організації та громадяни зобов'язані відшкодувати шкоду, заподіяну ними внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в порядку та розмірах, встановлених законодавством Української РСР.

Застосування заходів дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності не звільняє винних від відшкодування шкоди, заподіяної забрудненням навколишнього природного середовища.

Незаконно добуті в природі ресурси та виготовлена з них продукція підлягають безоплатному вилученню. Одержані від їх реалізації доходи спрямовуються в місцеві позабюджетні фонди охорони природи.

Службові особи та спеціалісти, винні в порушенні вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, забезпечення екологічної безпеки та раціонального природовикористання, позбавляються згідно з рішеннями їх управлінських органів матеріального стимулювання повністю або частково.

Порядок позбавлення матеріального стимулювання визначається законодавством Української РСР.

Стаття 59. Особливості застосування цивільної відповідальності

Шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, підлягає компенсації в повному обсязі без застосування норм зниження розміру стягнення та незалежно від плати за забруднення навколишнього природного середовища.

Особи, яким завдана така шкода, мають право на відшкодування неодержаних прибутків за час, необхідний для відновлення здоров'я, якості навколишнього природного середовища, природних ресурсів і майна в стан, придатний для використання за цільовим призначенням.

Стаття 60. Адміністративна і кримінальна відповідальність за екологічні правопорушення і злочини

Визначення складу екологічних правопорушень і злочинів та порядок притягнення винних до адміністративної і кримінальної відповідальності за їх вчинення встановлюються відповідним законодавством Української РСР.

Розділ XVI. Міжнародні відносини Української РСР у галузі охорони навколишнього природного середовища

Стаття 61. Міжнародні договори у галузі охорони навколишнього природного середовища

Міжнародне співробітництво у галузі охорони навколишнього природного середовища здійснюється на державному і громадському рівні відповідно до міжнародних договорів.

Якщо міжнародним договором, укладеним Українською РСР, встановлені інші правила, ніж ті, що містяться в законодавстві Української РСР про охорону навколишнього природного середовища, то застосовуються правила міжнародного договору.

Українська РСР здійснює заходи щодо розвитку та зміцнення міжнародного співробітництва у галузі охорони навколишнього природного середовища з іншими державами, а також в рамках природоохоронної діяльності ООН та організацій, що входять в її систему, інших урядових і неурядових міжнародних організацій.

Стаття 62. Обов'язок іноземних юридичних осіб і громадян та осіб без громадянства по додержанню законодавства Української РСР про охорону навколишнього природного середовища

Іноземні юридичні особи і громадяни та особи без громадянства зобов'язані на території Української РСР дотримуватись вимог цього Закону, інших законодавчих актів в галузі охорони навколишнього природного середовища і природокористування.

Шлях, істина, життя

Ескулап, який сам себе звів до звання Творця Супернового Заповіту, грубо розкроїв череп. Видерши звідти Богове, він запхав натомість любов до себе...

Народ біг за Данко, вгрузаючи в болото й потопаючи, розбивав голови об віковічні дуби істин, зриваючись зі скель нехожених шляхів. Дехто, знесилений бігом до Едему, падав. Його не помічали, топтали тисячі таких, як він. Народ не помічав втрати одиниць, з яких складалися сотні, тисячі, мільйони...

Нарешті, Данко вибіг на край величезної пустелі й помер. Той, хто біг за ним, жестом фокусника вихопив п'ятдесят томів творів Данко і почав тлумачити: тут. Ті, що не погодились з ним, побігли далі й зникли за обрієм. А попереду в них були тисячі кілометрів піску...

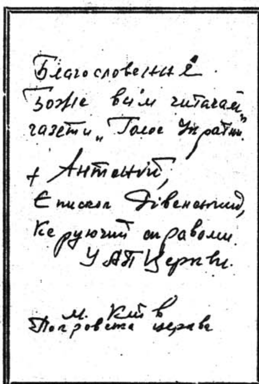
Для нового Данко побудували оазу і заходились рити величезний котлован під майбутній Палац. Народ працював оскаженіло, пісок тріщав на зубах, піт укривав землю сіллю.

Пройшли роки, вся пустеля вкрилася невеличкими оазами для місцевих данко. Змінилося багато Верховних. Кожен тлумачив Першого, якого нарекли Святим, і заперечував попередників, які не втілили Заповіт.

Народ, який зарився на колосальні глибини, майже припинив працювати, прислуховуватись до заклинань, які неслися з оаз. Він все частіше ховав загиблих під обвалами, він втомився любити кожного нового і ненавидіти старого правителя і чи не вперше замислився: чому сирі підземелля все не схожі на Палац, хоч будували його десятки років і з того, і з іншого боку...

І народ перестав любити своїх данко, а, шукаючи, кого ж тепер любити, знайшов, нарешті, Бога...

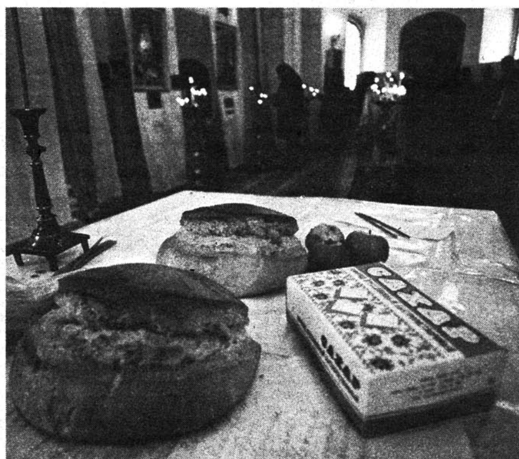
Фото Сергія П'ЯТЕРИКОВА.

Благословення Боже всім читачам газети „Голос України".
+ Антоній,
Єпископ [illegible],
Керуючий справами УАП Церкви.
м. Київ
Покровська церква

КРАХ ЗЕМНОГО ЕДЕМУ

КДБ — закон, суверенітет, безпека

Отже, ми продовжуємо серію інтерв'ю з народним депутатом СРСР, Головою Комітету державної безпеки Української РСР Миколою ГОЛУШКОМ.

ПРО ПРОВАЛИ СТАЄ ВІДОМО ДОСИТЬ ШВИДКО. ПРО ВЕЛИКІ УСПІХИ ДІЗНАЄМОСЯ ЧЕРЕЗ 20—30, А ТО Й БІЛЬШЕ РОКІВ.

ДАНІ РОЗВІДКИ ДОЗВОЛЯЮТЬ СУДИТИ ПРО ІСТИННІ НАМІРИ ЗАРУБІЖНИХ УРЯДІВ, КОНТРОЛЮВАТИ ДОСЯГНУТІ ДОМОВЛЕНОСТІ...

ЗА ОСТАННІЙ ЧАС ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ РОЗКРИТО ПОНАД 30 АГЕНТІВ ПРОТИВНИКА ІЗ РАДЯНСЬКИХ ГРОМАДЯН...

ЗАВДЯКИ НАШИМ СПІВРОБІТНИКАМ У 1990 РОЦІ НЕ ДОПУЩЕНО ВТРАТ У НАРОДНОМУ ГОСПОДАРСТВІ БІЛЬШ ЯК НА 150 МІЛЬЙОНІВ КАРБОВАНЦІВ.

— Мені здається, що однією з причин недовір'я і навіть упередженого ставлення до органів державної безпеки є відсутність достатньої інформації про напрямки діяльності КДБ. Якщо не заперечуєте, то хотілося б дізнатися, чим же займаються органи?

— Перш за все, головні напрямки, завдання і функції тепер чітко визначені у положеннях проекту Закону. Це винятково важливо, коли визначені межі, компетенція таких специфічних сторін державної діяльності.

Серед головних напрямків діяльності на першому місці ставиться розвідувальна робота в інтересах забезпечення оборони і безпеки Союзу РСР та суб'єктів федерації. До останнього часу ми засекречували, особливо перед своїм народом, наявність у нашій структурі розвідки. У даному разі це не йде на користь справі. Разом з тим існують закони конспірації. Про провали стає відомо досить швидко. Про великі успіхи дізнаємося через 20 — 30, а то і більше років. Приклад тому — допомога розвідки у створенні радянської ядерної зброї.

Розвідувальні підрозділи Комітету покликані добувати інформацію, що стосується різних сторін безпеки, — військової, політичної, економічної, екологічної тощо.

— Миколо Михайловичу, як би ви визначили головну мету розвідувальної роботи?

— Мета — здійснення інформаційно-аналітичної роботи для забезпечення вищих органів державної влади та управління Союзу РСР, суверенних держав (республік), інших важливих державних органів інформацією, необхідною їм у зовнішньополітичній та зовнішньоекономічній діяльності, у вирішенні завдань, пов'язаних з державною безпекою, соціально-економічним та оборонним будівництвом і науково-технічним прогресом.

У КДБ і його розвідувальних підрозділів, окрім державних відповідальних завдань, немає власних самостійних інтересів. Ми виступаємо як інструмент, який сприяє і допомагає державі в реалізації її політики, діємо спільно з іншими державними органами. Ми не намагаємось перебільшувати роль розвідки, хоча і не можна її применшувати. В її основі — побачити те, що в будь-якій державі охороняється і приховується від людського ока. Тут головне спрямування — на актуальність, вірогідність, секретність.

Дані розвідки дозволяють судити про істинні наміри зарубіжних урядів, контролювати досягнуті домовленості, особливо в галузі скорочення і ліквідації стратегічних озброєнь, забезпечувати справедливий баланс військово-стратегічних інтересів сторін, що домовляються.

Розвідка покликана вести постійне стеження за ходом розвитку міжнародної обстановки, виявляти всі можливості поліпшення міжнародних відносин, досягнення взаємовигідних домовленостей. Одночасно вона звертає особливу увагу на ті негативні моменти у міжнародному житті, які створюють (чи можуть створити в разі несприятливого розвитку) загрозу безпеці нашої держави, її авторитету, інтересам, позиціям.

Продовження, початок в номері за 16 березня 1991 р.

В останні роки очевидний успіх на світовій арені політики нового мислення, яку проводить Радянська держава. Разом з тим військово-промисловий комплекс західних держав продовжує існувати, розробляються нові політичні доктрини, постійно удосконалюються види озброєнь. Розвідпідрозділи повинні стежити за розвитком науки і техніки за кордоном, створенням нових видів і типів озброєнь, удосконаленням існуючих.

Ще один не дуже відомий аспект діяльності розвідки. Нині за кордоном перебувають у довготривалих відрядженнях понад 250 тисяч чоловік, понад 15 тисяч торговельних, пасажирських, рибопромислових суден з загальною кількістю екіпажів до 300 тисяч чоловік. Кількість радянських громадян, які здійснили короткочасні зарубіжні поїздки, у минулому році становила п'ять мільйонів чоловік. У більшості країн світу є наші дипломатичні та інші представництва. З урахуванням реального наповнення державного суверенітету України в перспективі збільшуватиметься кількість офіційних представництв і громадян республіки, що перебуватимуть за кордоном. У забезпеченні безпеки радянським громадянам і державним установам за кордоном беруть активну участь розвідувальні підрозділи.

— Все, що ви назвали, більше стосується сфери політики. Очевидно, поза увагою розвідки не залишається й економіка?

— Звичайно, чимало зусиль витрачає розвідка, аби не допустити збитків нашій економіці, втягування наших установ і відомств у невигідні широкомасштабні операції на міжнародному ринку. Є сумний досвід значних втрат радянських зовнішньоекономічних організацій. Більшість крупних зарубіжних фірм і корпорацій має свої служби безпеки і промислового шпигунства. Сфера міжнародних економічних відносин являє собою поле поєдинків, що не припиняються, у якій велику роль відіграють як державні спеціальні служби, так і приватні. На жаль, у нас є приклади фінансового краху банків, розголошення комерційної таємниці, хабарництва деякими зовнішньополітичними діячами. На співробітництво з радянськими підприємствами, зокрема і в республіці, направляються співробітники деяких зарубіжних фірм з сумнівною репутацією.

— Діяльність розвідки, як я розумію, спрямована до закордону. Розкажіть, будь ласка, про роботу органів держбезпеки всередині країни, республіки.

— Не менш важливим напрямком діяльності органів державної безпеки, що також зафіксовано у законопроекті, є контррозвідувальна робота по захисту Союзу РСР і суб'єктів федерації — суверенних держав від розвідувально-підривної діяльності спеціальних служб іноземних держав та зарубіжних організацій, а також захист конституційного ладу від будь-яких протиправних посягань.

В цьому плані органи державної безпеки мають повноваження вести контррозвідку, спрямовану на забезпечення безпеки об'єктів оборонної промисловості, зв'язку, транспорту, збройних сил СРСР та інших військових формувань.

— Виникає закономірне запитання: наскільки необхідна ця робота в умовах закінчення «холодної війни»?

— У недалекому минулому директор Центрального розвідувального управління США заявив, що «значна частина наших зусиль до цих пір спрямована на Радянський Союз. Бували такі періоди, коли на розвідку проти СРСР витрачали майже 85 відсотків всіх наших ресурсів».

У нашій минулій бесіді уже зазначали наростання саме агентурної роботи противника проти СРСР і республіки зокрема. За останній час органами державної безпеки розкрито понад 30 агентів противника із радянських громадян, які завдали великої шкоди нашій країні, її оборонному та економічному потенціалу. Контррозвідувальними підрозділами республіканського Комітету у минулому році розкрито кількох агентів іноземних спецслужб. Шляхом офіційного попередження і вигнання із СРСР припинили протиправні дії на території республіки 80 іноземців.

У ході роботи на цій ділянці органам державної безпеки республіки в кількох випадках вдалося зірвати використання економічних відносин на шкоду інтересам України. За оцінками міністерств і відомств, завдяки нашим співробітникам, у 1990 році не допущено втрат у народному господарстві більш як на 150 мільйонів карбованців.

Ще одним із аспектів діяльності цієї сфери є участь у здійсненні заходів по запобіганню аварій, катастроф та інших надзвичайних подій на об'єктах атомної, оборонної промисловості, транспорту, інших важливих народногосподарських об'єктів, ліквідації наслідків стихійних лих, екологічних та інших небезпечних ситуацій.

Інші напрямки контррозвідувальної діяльності передбачають виявлення, попередження і припинення державних злочинів (терор, зрада Батьківщині, шпигунство, диверсія, заклики до насильницького повалення або заміни радянського державного політичного ладу, розголошення державних таємниць, контрабанда і т. п.), участь у захисті державних секретів.

— У наш комп'ютерний вік особливий інтерес викликають засоби зв'язку — як джерело надсекретної інформації...

— КДБ виконує функції технічної контррозвідки — забезпечує безпеку урядового і засекреченого зв'язку та шифрувальної роботи. Щоб уявити, яка це ділянка роботи, зазначу: у нашій державі на рік передається з використанням шифрованого зв'язку сотні мільйонів повідомлень, телефонних переговорів, комп'ютерних даних. Збереження їх у таємниці — одна із необхідних умов належної безпеки будь-якої країни.

Розкриття шифрів тягне за собою відплив тисяч інших секретів, що прикриті цими шифрами.

Спеціальні служби розвинутих капіталістичних країн — США, Японії, Англії, ФРН — постійно прагнуть перехопити і дешифрувати інформацію, що передається. Думаю, не треба пояснювати, який величезний науково-технічний потенціал, фінансові можливості вони мають. Наприклад, на замовлення Агентства національної безпеки США, що займається перехопленням і дешифруванням інформації, яка передається, щорічно виконуються американською промисловістю роботи на суму понад мільярд доларів.

Розширення кола радянських підприємств, установ та організацій, що виходять на міжнародний ринок, висуває перед органами державної безпеки необхідність конструктивного сприяння їм у роботі по захисту комерційних секретів. Тут ми вбачаємо можливість налагоджування взаємовигідного співробітництва шляхом надання консультативних послуг з метою недопущення відпливу важливої інформації до противника. Одним з напрямків цієї роботи є захист комерційної інформації.

Наприклад, перехоплення американськими спецслужбами незахищеної інформації, що передається і стосується різних сторін сільського господарства, видобування корисних копалин — нафти, золота тощо, — дозволило західним бізнесменам диктувати свої умови під час укладання торговельних угод, зокрема по закупівлі зерна.

Крім того, важливо не допустити розгулу на каналі міжнародних відносин протиправної діяльності організованих злочинних формувань. Боротьбу з організованою злочинністю і корупцією, що зачіпає інтереси державної безпеки, ми виділяємо на тривалий період в один із пріоритетних напрямків. Це диктує необхідність спеціальної окремої розмови.

Вів розмову Анатолій ФЕДОРІВ.

(Далі буде).

В останні роки, в умовах підвищеної політичної активності населення, розвитку демократизації та гласності, значно пожвавішав інтерес до всіх аспектів національних відносин у нашому суспільстві.

Серед багатьох проблем сучасності особливий інтерес не тільки мовознавців, а й широких верств населення викликають питання національної мови. І це не випадково, бо для кожного народу рідна мова є предметом і ознакою національної гідності, засобом виявлення, збереження та передачі поколінням власної історії, культури і традицій. Вільний розвиток і рівноправність національних мов, висока мовна культура є основою духовного взаєморозуміння, культурного взаємозбагачення, виховання шанобливого ставлення до національної гідності людини.

НАЦІОНАЛЬНА МОВА І СУДОЧИНСТВО

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ БАГАТОГРАННА І, ПО СУТІ, ОХОПЛЮЄ ВСІ СТОРОНИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СУСПІЛЬСТВА В ЦІЛОМУ І КОЖНОЇ ЛЮДИНИ ЗОКРЕМА. ОДИН З НАЙВАЖЛИВІШИХ ЇЇ АСПЕКТІВ БЕЗПОСЕРЕДНЬО СТОСУЄТЬСЯ ПИТАНЬ СУДОЧИНСТВА, ДЕ НЕУХИЛЬНО МАЄ ДОТРИМУВАТИСЬ ПРИНЦИП РІВНОСТІ ГРОМАДЯН ПЕРЕД ЗАКОНОМ І СУДОМ НЕЗАЛЕЖНО ВІД НАЦІОНАЛЬНОЇ, РАСОВОЇ НАЛЕЖНОСТІ ТА МОВИ.

Проблема національної мови багатогранна і, по суті, охоплює всі сторони життєдіяльності суспільства в цілому і кожної людини зокрема. Один з найважливіших її аспектів безпосередньо стосується питань судочинства, де неухильно має дотримуватись принцип рівності громадян перед законом і судом незалежно від національної, расової належності та мови.

Про виключну актуальність проблеми національної мови в судочинстві свідчить те, що цей принцип закріплений в Конституції СРСР та Конституції Української РСР. Зокрема, у статті 159 чинної Конституції СРСР записано, що судочинство ведеться мовою союзної або автономної республіки, автономної області, автономного округу або мовою більшості населення даної місцевості.

Конституція Української РСР проголосила українську мову державною. Цей статус їй забезпечується з метою сприяння всебічному розвиткові творчих сил українського народу, гарантування його суверенної національно-державної майбутності. Державність мови — один з вирішальних чинників національної самобутності.

Згідно з цим визначається національна мова судочинства. Зокрема, у статті 157 Конституції УРСР зазначено, що судочинство в Українській РСР провадиться українською мовою або мовою більшості населення даної місцевості. Відповідно до вимог Конституції в Законі Української Радянської Соціалістичної Республіки «Про мови в Українській РСР», прийнятому в жовтні 1989 року, закладено той же принцип національної мови в судочинстві.

У статті 22 цього Закону визначено, що документи прокурорського нагляду в Українській РСР складаються українською мовою. Нею ведеться листування з державними, кооперативними та громадськими підприємствами, установами та організаціями, розташованими на території республіки. Мовою діловодства і документації, взаємовідносин у правоохоронних органах має бути українська мова, за окремими винятками, коли в регіоні проживає інша національна більшість. Мовою зносин органів Прокуратури республіки з Прокуратурою СРСР та іншими союзними органами, а також органами прокурорського нагляду інших союзних республік є російська.

Виходячи з цього, логічною є вимога про те, що в нашій республіці слідчі, прокурори, судді і взагалі всі працівники правоохоронних органів повинні вільно володіти українською мовою.

Разом з тим слід зазначити: незнання української мови не повинно бути підставою для відмови у прийнятті на роботу і ні в якому разі не означає, що кадри на посади прокурорів, слідчих, суддів мають добиратися виключно за національною ознакою. Інша річ, що працівник, прийнятий на роботу в правоохоронні органи, мусить оволодіти українською мовою в обсязі, необхідному для виконання службових обов'язків. Без цього неможливо подолати психологічний бар'єр між службовою особою та населенням, оскільки він завадить одержанню необхідної інформації, порозумінню, успішному встановленню об'єктивної істини.

Принцип національної мови судочинства є складовою ознакою демократичних принципів радянського кримінального і цивільного процесів, здійснення яких створює необхідні умови для досягнення цілей правосуддя. Закріплення цього принципу в положенні «Кримінально-процесуального кодексу УРСР» підкреслює, що і його дія поширюється на всі стадії кримінального процесу.

Ведення судочинства у широкому розумінні цього слова згідно з положенням Закону «Про мови в Українській РСР» про рівноправність національних мов забезпечує реальну охорону суспільних інтересів, а також прав кожної людини. Йдеться, зокрема, про те, що досягти мети виховного та запобіжного впливу судочинства, переконати членів суспільства в справедливості правосуддя, сформувати правильну громадську думку щодо кожної справи можна лише тоді, коли більшість населення розуміє суть того, що відбувається під час слідства і в суді. Саме цьому повинна служити національна мова судочинства.

Цей принцип перебуває в безпосередній взаємодії та взаємозв'язку з іншими демократичними принципами судочинства — гласності, права обвинувачуваного на захист та іншими. Ведення судочинства національною мовою сприяє усвідомленню невідворотності та справедливості покарання злочинців, забезпечує ефективну охорону прав та законних інтересів усіх учасників процесу, що має важливе значення і з процесуальної точки зору. Адже якщо слідчий, прокурор, суддя погано розуміють цю мову, вони позбавлені можливості скласти для себе повну й об'єктивну уяву про обставини справи, тому що не можуть проаналізувати і оцінити докази, об'єктивну, суб'єктивну сторони правопорушення тощо.

Гарантією застосування національної мови в судочинстві є обов'язок забезпечити учасникам процесу, які не володіють цією мовою, можливість повного ознайомлення з матеріалами справи через перекладача, право робити заяви, давати показання, виступати в суді та заявляти клопотання рідною мовою, а також обов'язок попереднього слідства і суду вручити документи обвинуваченому в перекладі на його рідну мову. Більше того, якщо обвинувачений не володіє мовою, якою ведеться судочинство, законом передбачена обов'язкова участь у справі захисника з моменту пред'явлення обвинувачення. А в разі затримання особи, яка підозрюється у вчиненні злочину, або при арешті до пред'явлення обвинувачення — з моменту оголошення відповідних документів про затримання чи арешт, але не пізніше 24 годин з часу затримання.

Таким чином, чинне законодавство забезпечує всі необхідні умови для виконання вимог Конституції УРСР та Закону «Про мови в Українській РСР» щодо переведення судочинства в нашій республіці на національну мову. У свою чергу, Прокуратура республіки вживає всіх необхідних заходів до виконання цих вимог у встановлені строки: виготовлення бланків, карток, придбання друкарських машинок з українським шрифтом. Враховуючи, що в апараті Прокуратури республіки не всі досконально володіють українською мовою, провадиться навчання всіх бажаючих працівників.

На сьогодні листування з Верховною Радою Української РСР, Радою Міністрів УРСР, іншими радянськими, правоохоронними органами, громадськими організаціями здійснюється українською мовою, а з народними депутатами Верховної Ради і місцевих Рад народних депутатів — тією мовою, якою звернуться до органів прокуратури. Такий же порядок додержується і щодо громадян, які надсилають до нас свої заяви та скарги. Попереднє слідство проводиться з додержанням чинного законодавства про національні мови в судочинстві.

Але сьогодні є деякі об'єктивні труднощі, які перешкоджають остаточному переходу Прокуратури республіки на україномовне діловодство. Перш за все це недостатня матеріально-технічна база, а найголовніше — обмаль юридичної і нормативно-довідкової літератури національною мовою.

Отже, своє завдання Прокуратура УРСР вбачає в тому, щоб і надалі сприяти активному поширенню української мови в усіх сферах суспільного життя.

Дмитро УСАТОВ,
перший заступник Прокурора Української РСР, державний радник юстиції 2-го класу.

Гонорар за статтю прошу перерахувати у фонд «Діти Чорнобиля».

СТЕЖКИ УКРАЇНСТВА НА НЕВІ

Ми шукаємо одне одного по всьому світу. Встановлюємо тісні контакти з українською діаспорою Канади, Америки, Австралії тощо. Багато земляків розкидано й по республіках Союзу, і всі вони думками тягнуться до рідної матері-України, створюють національні культурні осередки.

У Ленінграді таким осередком пропаганди української культури та історії є меморіальна кімната-музей на майстерня Т. Шевченка. У 1964 році до 150-річчя з дня народження поета Академія мистецтв СРСР відтворила куточок Кобзаря, де він жив і працював.

Щодня Шевченко тут працював, черпав духовну наснагу із скарбниці світового мистецтва. Про це свідчить і його бібліотека. Невеличка робоча кімната, чудовий краєвид з вікна, у глечику — пучки барвінку, засушеної рути та інших квітів з України, плахта, рушники, кобза, солом'яний бриль. Поетові завжди віяв вітер з рідного краю...

З містом на Неві пов'язані щасливі й трагічні моменти Шевченкового життя. Проходило воно в оточенні і постійному спілкуванні з жителями міста, які в часи всіх деспотій відзначалися своїм демократизмом. Саме вони сприяли викупу Тараса з кріпацької неволі, навчанню в Академії мистецтв, поверненню з «віськової тюрми». Саме вони віддали останню шану великому Українцеві і зберігають світлу пам'ять про нього й дотепер.

135 тисяч українців проживає сьогодні в Ленінграді. Не буде помилкою сказати, що це — українська духовна еліта, частина якої приїхала в Росію, уникаючи репресій на своїй Батьківщині. На прикладах академіка Корольова, артистів Козловського, Коркошко, Борисова, Лаврова, художника Гуменюка ми бачимо, де працюють сьогодні наші співвітчизники...

У той час, коли Київ не може вирішити проблему перетворення Будинку політпросвіти в центр культури національних меншин України, Ленінград у своєму Будинку культури імені С. Кірова створив такий центр, працює багато національних осередків. Дуже велику роботу здійснює ленінградська українська інтелігенція. Ентузіасти знайшли на Смоленському цвинтарі місце першого поховання Шевченка, і встановили два роки тому пам'ятний знак. З часом там буде встановлено пам'ятник Шевченкові. До кінця 1991 року має пройти конкурс на кращий його проект.

В осередку працює товариство «Кобзар», що об'єднує понад 300 чоловік, серед них — художники Ф. Гуменюк, А. Дручило, архітектори, скульптори. Створено молодіжний клуб, спілку українок. За Шевченківським заповітом «І чужому научайтесь і свого не цурайтесь» ініціативна група членів товариства створила українську школу в Ленінграді.

Наталія ДЕХТЯРЬОВА,
бібліограф.
Київ — Ленінград.

—Тільки факт—

ЩЕ РАЗ ПРО ТАНК «Т-34»

Приїхавши в ці весняні дні у Прагу, спочатку вирішили побувати в п'ятому столичному районі, на Сміхові, де на п'єдесталі встановлено радянський танк «Т-34». Мимо нього поспішали у своїх справах пражани, проїжджали трамваї і автомашини. Бачили ми і перші весняні квіти, які поклала до п'єдесталу молода пражанка.

Чому встояв-таки танк і не був знятий з п'єдесталу після недавнього рішення властей району?

— Тому, що переміг здоровий глузд. Серед пражан немало тих, хто добре пам'ятає травневі дні 1945 року, — спіймавши мене на думці, каже Карел Кршіван, журналіст з нового молодіжного тижневика «Генерація».

До речі, видання широко популярне в республіці. Швидко розкуповується і, думаю, складає сильну конкуренцію молодіжній незалежній газеті «Млада фронта-днес». В одному з номерів «Генерації» мене зацікавили міркування того ж таки Кршівана з приводу радянського танку на Сміхові.

На знак вдячності радянським воїнам-визволителям і було встановлено цей пам'ятник. Танк, машина номер 23, який вранці 9 травня 1945 року першим увірвався в Прагу, щоб урятувати її від фашистів. Екіпаж не відповідає за те, що після війни до влади прийшли комуністи. І взагалі не має нічого спільного з тими, хто одного разу на танках темної серпневої ночі 1968 року знову ввійшли у Прагу.

Мабуть, згадавши останній факт, районна влада в Празі-5 вирішила зняти танк з постаменту.

А ось ще один факт. Другий за посадою в американській армії голова Комітету начальників штабів генерал Колін Пауел, незважаючи на надзвичайну зайнятість, знайшов час, щоб висловити своє ставлення до сміховського танку в конгресі Сполучених Штатів Америки: «Перш ніж робити спробу демонтувати радянський танк, встановлений як пам'ятник визволителям, потрібно було врахувати те, що цей факт може «ранити» почуття радянських людей, їх ставлення до воєнної історії. Американці з повагою ставляться до СРСР, бажають, щоб і малі держави ставилися до Союзу доброзичливо...».

З багатьма пражанами вдалося поговорити на цю тему. «Рішення продати радянський танк з молотка, як продаються у нас тепер магазини і ресторани, то просто неповага до історії і є політичною незрілістю, амбіцією на фоні політичних змін у країні», — написав у газеті «Руде право» Мирослав Мартинек.

Цей факт не залишився, звичайно, без уваги вищих політичних лідерів ЧСФР. Різко відгукнувся про інцидент, виступаючи по чехословацькому телебаченню, міністр оборони країни Любош Добровський. Президент Вацлав Гавел також засудив рішення районних властей.

Олексій ЛАЗУРЕНКО.
Прага — Київ.

НОВОЯВЛЕНИЙ ГОСПОДАР?

ВІРМЕНІЯ. ЄРЕВАН. Право власності — невід'ємне право кожного. Особливо, якщо вона, власність, є. Оригінальним чином це право на «своє» задекларував Паруйр Айрікян у Вірменії.

13 березня був заарештований голова організації Об'єднання Національного самовизначення (ОНС) міста Іджеван Ваган Мураджан. Його «взяли» прямо у штабі ОНС. 14 березня в Іджевані біля прокуратури міста відбувся мітинг на захист заарештованого. Подібний захід було організовано ОНС і в Єревані.

ОНС зайняло будівлю міськкому Компартії Єревана й описало майно. Паруйр Айрікян, голова Об'єднання, заявив, що, позаяк він реабілітований Верховним судом Вірменії, то за завдану йому фізичну та моральну шкоду домагається відшкодування. Будівля міськкому Компартії є лише однією четвертою частиною визначеної суми, яку він обчислив у 20 мільйонів радянських карбованців. Але П. Айрікян рішуче проти того, щоб завдані йому збитки відшкодовувалися за рахунок вірменського народу чи за рахунок вірменського парламенту, і хоче отримати компенсацію лише за рахунок Компартії. П. Айрікян оголосив, що будівля міськкому є його власністю і він передає її у розпорядження ОНС до вирішення питання Верховним судом республіки. Прокуратура Вірменії повідомила, що П. Айрікян може звернутися до неї щодо компенсації протягом шести місяців.

Степан ГУРА.

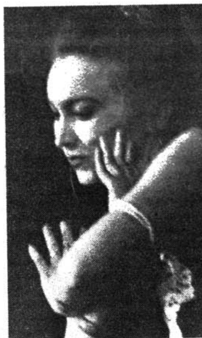
—Бізнес і культура—

У СПОНСОРАХ — КОМСОМОЛЬЦІ

Не ті пішли конкурси краси. Якщо раніше кожне підприємство прагнуло одягнути, взути красунь у свої вироби, то тепер і продати для конкурсанток свої товари не хочуть: в них, мовляв, бракує фондів, лімітів тощо.

Ось і вирішили в цих умовах Хмельницький обком і міськком комсомолу, центр НТТМ і «Супутник» стати спонсорами першого в області конкурсу краси «Чарівна подоляночка», який відбувся в приміщенні обласного драматичного театру. Вистачило в комсомолії коштів і для балу на честь переможниці Руслани Козиренко, який тривав мало не до ранку.

Володимир БОНДАРЕНКО.
Хмельницький.

На фото Іллі Суботіна: міс-преса Лідія Вишневська, міс-шок Оксана Копил, інші чарівні конкурсантки.

Телеграфним рядком з Чернігова...

ЗАПРОШУЄ «МІНОЛЬТА»

ЧЕРНІГІВ. По вулиці Леніна відкрито спільне радянсько-австрійське підприємство — магазин «Мінольта», де можна придбати товари за валюту. Вони різноманітні — від японської відеоапаратури останніх модифікацій до сигарет, косметики, трикотажу тощо. Тут представлено широкий асортимент виробів — американських, італійських, австрійських, канадських фірм. Сотні найменувань. Є вигода й для Чернігова: до 15 відсотків прибутку перераховуватиметься у міський бюджет.

ФЕРМЕРИ АСОЦІЮЮТЬСЯ

В області — сотні десятків фермерських господарств. Щоб вижити, вони вирішили об'єднати свої зусилля. В селищі Прогрес Козелецького району недавно відбулися установчі збори представників фермерських господарств, на яких створено асоціацію, що називається «Фермер».

ХТО ЗА «БОРТОМ»!

Газетний ринок Чернігівщини заявив про себе досить значною конкуренцією. В результаті, як повідомив «Облсоюздрук», окремі видання опинилися «за бортом» у січні. Так, не розкуплено 11122 примірники «Правды», 5398 — «Правды Украины», 3912 — «Сельской жизни» і близько 6 тисяч примірників «Деснянської правди».

ЗДРАСТУЙ, КУБА!

Велику групу дітей з Сосницького, Корюківського, Козелецького та Ріпкинського районів літаком «Аерофлоту» доставлено на лікування на острів Свободи. Цьому посприяв союз «Чорнобиль».

Віктор БОЖКО,
журналіст.

...з Харкова

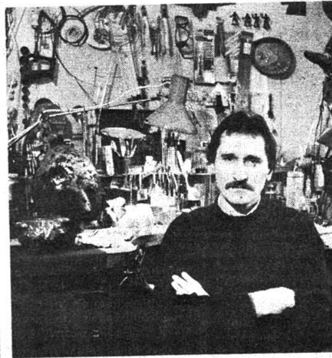
ПЛЮРАЛІСТИЧНА «ПОЗИЦІЯ»

«Позиція» — новий громадсько-політичний журнал. Його засновано обкомом КПУ. Щойно вийшов перший номер. Тут надано можливість висловитися представникам різних політичних партій та угруповань. Журнал російськомовний, бо є домовленість про його розповсюдження у Курську, Воронежі та інших регіонах.

ЧВЕРТЬ МІЛЬЙОНА — ВАШІ

Так сказали представники видавництва «Інтербук» медикам харківської дитячої лікарні № 23. Заступник директора видавництва Сергій Стоцький повідомив також, що «Інтербук» придбав новорічні подарунки для мешканців дитбудинку, а нині готується до спільної благодійної акції разом із Спілкою ветеранів Афганістану.

Іван ШКВАРКО.
Харків.

—Знай наших!—

ЗОЛОТЕ П

У комірчині Віктора Олександровича Баглія вражає не тіснота, а незчисленна кількість інструментів. Розміщені вони в дивовижному порядку на цій, м'яко кажучи, обмеженій площі. Інструментарій реставратора, звичайно, майже весь зроблено власноруч. Спершу мені здалося, що втрапила я в хірургію, потім це відчуття минуло. Хоч роботу Віктора Баглія за віртуозністю й складністю можна ставити врівень з хірургічною операцією.

Він завідує сектором реставрації Музею історичних коштовностей України. Свою посаду жартома називає граючий тренер. Тобто сам начальник і сам виконавець. А сектор — оця комірчина. Є в нього два помічники, яких він заодно навчає своєї тонкої науки. До речі, наука — реставрація металу — отак і передається. Від одного рукотворника до іншого. Опанувати її академічно поки що нема де. Не передбачено жодним вузом. Із сумом говорить Віктор Олександрович, що чимало неповторних археологічних знахідок гине, так і не потрапивши на музейні вітрини — нікому їх повертати до життя.

Наша розмова крутилася навколо золотого шолома з Передеріевої могили, знахідки 1988 року, що своєю сенсаційністю мало не затьмарила золоту пектораль. Втім, заслужено покупавшись у променях своєї слави, 2500-літній скіфський шолом усе ж став на друге місце. Пектораль поки що неперевершена.

Незабаро
на кілька м
«лікуватим
ма — не в
зате власн
ги з Рим
музею у М
ли допомо
ще двох ш
вої
шоло Н
з їхньою
хоч і пова
роботящ
нення доп
кож техн
реставрато
шолома, то
ти його

Річ
шолом ду
верхню йо
зрізано с
Тож спочат
дати перв
скріпити в
так, щоб
тавратора

ВІЙНА ВІЙНОЮ...

... а спільне підприємство «Совкувейтінджінірінг», створене на базі Одеського дослідно-експериментального заводу Украгробуду, саме в розпалі бойових дій розпочало випуск високоефективних вібраверстатів. Замовникам у цьому році буде відправлено не менше 500 верстатів.

ГЛУШИЛКИ НЕ ЗАГЛОХЛИ,

просто Чорноморське пароплавство взяло ці п'ять потужних радіопередавачів в оренду. Раніше вони глушили «ворожі голоси», а тепер служать для надійного зв'яз-

ку з суд
Світового

ХОДИ

Втрати
ких врож
трапляют
вивозити
створено
зоване
укладає
радгоспа
ми на
луг.

Н
«
Так на
машину

Телеграфним рядком з Чернігова...

ЗАПРОШУЄ «МІНОЛЬТА»

ЧЕРНІГІВ. По вулиці Леніна відкрито спільне радянсько-австрійське підприємство — магазин «Мінольта», де можна придбати товари за валюту. Вони різноманітні — від японської відеоапаратури останніх модифікацій до сигарет, косметики, трикотажу тощо. Тут представлено широкий асортимент виробів — американських, італійських, австрійських, канадських фірм. Сотні найменувань. Є вигода й для Чернігова: до 15 відсотків прибутку перераховуватиметься у міський бюджет.

ФЕРМЕРИ АСОЦІЮЮТЬСЯ

В області — сотні десятків фермерських господарств. Щоб вижити, вони вирішили об'єднати свої зусилля. В селищі Прогрес Козелецького району недавно відбулися установчі збори представників фермерських господарств, на яких створено асоціацію, що називається «Фермер».

ХТО ЗА «БОРТОМ»!

Газетний ринок Чернігівщини заявив про себе досить значною конкуренцією. В результаті, як повідомив «Облсоюздрук», окремі видання опинилися «за бортом» у січні. Так, не розкуплено 11122 примірники «Правды», 5398 — «Правды Украины», 3912 — «Сельской жизни» і близько 6 тисяч примірників «Деснянської правди».

ЗДРАСТУЙ, КУБА!

Велику групу дітей з Сосницького, Корюківського, Козелецького та Ріпкинського районів літаком «Аерофлоту» доставлено на лікування на острів Свободи. Цьому посприяв союз «Чорнобиль».

Віктор БОЖКО, журналіст.

...з Харкова

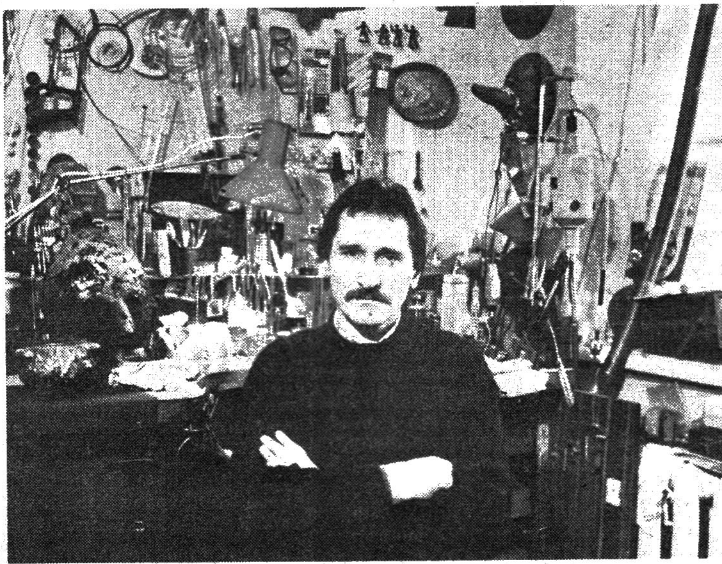
ПЛЮРАЛІСТИЧНА «ПОЗИЦІЯ»

«Позиція» — новий громадсько-політичний журнал. Його засновано обкомом КПУ. Щойно вийшов перший номер. Тут надано можливість висловитися представникам різних політичних партій та угруповань. Журнал російськомовний, бо є домовленість про його розповсюдження у Курську, Воронежі та інших регіонах.

ЧВЕРТЬ МІЛЬЙОНА — ВАШІ

Так сказали представники видавництва «Інтербук» медикам харківської дитячої лікарні № 23. Заступник директора видавництва Сергій Стоцький повідомив також, що «Інтербук» придбав новорічні подарунки для мешканців дитбудинку, а нині готується до спільної благодійної акції разом із Спілкою ветеранів Афганістану.

Іван ШКВАРКО.
Харків.

Знай наших!

ЗОЛОТЕ ПОЛЕ

У комірчині Віктора Олександровича Баглія вражає не тіснота, а незчисленна кількість інструментів. Розміщені вони в дивовижному порядку на цій, м'яко кажучи, обмеженій площі. Інструментарій реставратора, звичайно, майже весь зроблено власноруч. Спершу мені здалося, що втрапила я в хірургію, потім це відчуття минуло. Хоч роботу Віктора Баглія за віртуозністю й складністю можна ставити врівень з хірургічною операцією.

Він завідує сектором реставрації Музею історичних коштовностей України. Свою посаду жартома називає граючий тренер. Тобто сам начальник і сам виконавець. А сектор — оця комірчина. Є в нього два помічники, яких він заодно навчає своєї тонкої науки. До речі, наука — реставрація металу — отак і передається. Від одного рукотворника до іншого. Опанувати її академічно поки що нема де. Не передбачено жодним вузом. Із сумом говорить Віктор Олександрович, що чимало неповторних археологічних знахідок гине, так і не потрапивши на музейні вітрини — нікому їх повертати до життя.

Наша розмова крутилася навколо золотого шолома з Передерієвої могили, знайденого 1988 року, що своєю сенсаційністю мало не затьмарила золоту пектораль. Втім, заслужено покупавшись у променях своєї слави, 2500-літній скіфський шолом усе ж став на друге місце. Пектораль поки що неперевершена.

Незабаром Віктор виїздить на кілька місяців до ФРН, де «лікуватиме» золотого шолома — не в своїй комірчині, зате власними руками. Колеги з Римсько-Германського музею у Майнці запропонували допомогти у відновленні ще двох шедеврів — Гайманової чаші й Чингульського шолома. Не в усьому згоден з їхньою методикою Віктор, хоч і поважає за точність, роботящість, за щире прагнення допомогти. Вражає також технічна оснащеність реставраторів. А от щодо шолома, то хоче сам повернути його до життя.

Річ у тім, що скіфський шолом дуже пошкоджений — верхню його частину було зрізано скрепером, зім'ято. Тож спочатку йому треба надати первісної форми, потім скріпити всі частини. Причому так, щоб сліду від рук реставратора не було, а щоб у всій красі постав почерк стародавнього майстра, який створив це диводіяння. Зараз Віктор продумує кожен штрих майбутнього оживлення свого унікального пацієнта. Як це робитиметься, вирішить на місці. Принаймні, план уже визрів.

Про сенсаційні коштовності з України в Німеччині вже знають усі. Й тому з нетерпінням чекають виставки, яка відбудеться в червні у Шлезвігу. Окрім золотого шолома, Гайманової чаші та Чингульського шолома, на виставці «Золоте поле» будуть представлені предмети з Державного історичного музею, Інституту археології.

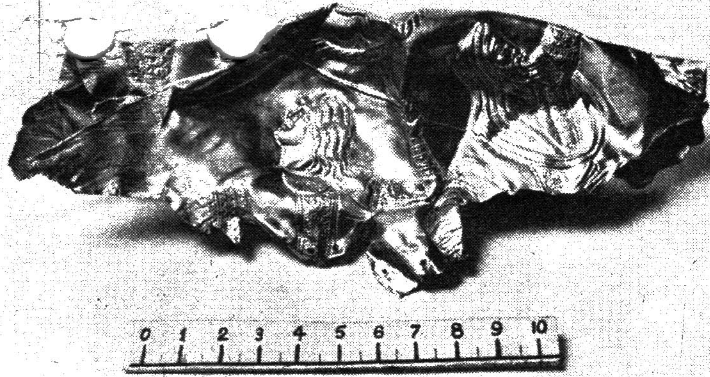
Так, німцям більше пощастило — вони першими побачать золотий шолом Передерієвої могили. Їм залишаться й копії відреставрованих предметів. Утім, такі виставки за кордоном для нас теж наука — як робити рекламу, як зрештою заробляти гроші на своєму ж золотому фонді...

Але вірить Віктор Олександрович, що й у нас потроху повертається на краще. В усякому разі, відкривається перспектива з реставраційною базою. Знайшлися вже зацікавлені організації, які пропонують і унікальні прилади, і спеціалістів, може, буде нарешті й київський реставраційний центр. Наші реліквії заслужили його давно. Та й під такого рукотворника, як Баглій, сміливо можна закладати базу. Не підведе.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

На знімках: реставратор Віктор Баглій; унікальна археологічна знахідка 1988 року — золотий скіфський шолом, який поки що має такий вигляд.

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА. Володимира ЖИДЧЕНКА.

Вісті з місцевих Рад

З ПОСАДИ УВІЛЬНЕНО

Дійсно світову славу здобуло село Лука-Барська — після побиття депутата О. Гудими про цей населений пункт заговорила навіть зарубіжна преса. Слідство з приводу того інциденту веде обласна прокуратура, за нею, як мовиться, останнє слово. А тим часом подія має й місцевий резонанс. Нещодавно на сесії сільської Ради з посади голови увільнено Павла Решовського. Причина — причетність до згаданого інциденту. Решовський визнав, що перед приїздом депутата Гудими заходив до школи й просив місцевих учителів вийти на перехрестя. А коли вони не послухалися, обізвав їх на колгоспних зборах «рухівцями».

Валерій ЛАЗАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Вінницька область.

ГЕРБ—ДО ТИСЯЧОЛІТТЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ. Найпівнічніший райцентр Хмельницької області місто Полонне має багату й давню історію. Археологи стверджують, що тут люди жили ще за часів неоліту й бронзи. Однак постійна історіографія міста започаткована у 996 році, коли князь Володимир Святославович приписав Полонне до Десятинної церкви. Відомо також, що у XVI столітті місто здобуло Магдебурзьке право і власний герб. Однак зразок цього геральдичного знака не дійшов до нас. Тому на останній сесії міської Ради народних депутатів було затверджено ескіз нового герба. Він стане символом міста у день його тисячоліття.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».

ПРАВОЗАХИСНИКИ В ОДЕСІ

Представники 17 різних громадсько - політичних організацій та рухів увійшли до об'єднаного комітету захисту громадянських прав, щойно заснованого в Одесі. У заяві з цієї нагоди проголошено, що комітет не має наміру підміновувати Ради народних депутатів чи правоохоронні органи. Він діятиме, взявши за основу знамениту Хельсінкську декларацію прав людини.

З потоку повідомлень

ВІЙНА ВІЙНОЮ...

... а спільне підприємство «Совкувейтінджинірінг», створене на базі Одеського дослідно-експериментального заводу Украгробуду, саме в розпалі бойових дій розпочало випуск високоефективних віброверстатів. Замовникам у цьому році буде відправлено не менше 500 верстатів.

ГЛУШИЛКИ НЕ ЗАГЛОХЛИ,

просто Чорноморське пароплавство взяло ці п'ять потужних радіопередавачів в оренду. Раніше вони глушили «ворожі голоси», а тепер служать для надійного зв'язку з суднами на просторах Світового океану.

ХОДИТЬ ТРАНСПОРТ ПО ГОРОДУ

Втрати городини при високих врожаях у Придунав'ї трапляються — бо нема чим вивозити. І ось у Болграді створено потужне спеціалізоване підприємство. Воно укладає угоди з колгоспами, радгоспами та кооперативами на надання їм своїх послуг.

НАРОДИЛОСЯ «МАЛЯТКО»

Так названо нову пральну машину на Одеському судноремонтному заводі. Виріб серійний, вже надходить у торгівлю. У нинішньому році «Малятко» випустять не менше 8 тисяч, а надалі — до 100 тисяч на рік.

НАША КАВА, ВАШІ СПРАВИ

В Одесі відкрилося кафе «Комерційний центр». Воно стало місцем зустрічі ділових людей. Тут можна не лише випити кави чи повечеряти, а й отримати за допомогою комп'ютерів вичерпну інформацію про кон'юнктуру ринку, бартерних угод, зв'язатися з потрібними адресатами телефоном чи телефаксом.

ГУЛЯЙ, ВАСЯ!

Достроково, з 4 березня, почалися весняні канікули одеських школярів, бо надзвичайна протиепідемічна комісія зафіксувала початок епідемії грипу. Ще за тиждень перед тим до школи через хворобу не з'явилося більше половини учнів.

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

всій красі постав почерк стародавнього майстра, який створив це диво гляддя. Зараз Віктор продумує кожен штрих майбутнього оживлення свого унікального пацієнта. Як це робитиметься, вирішить на місці. Принаймні, план уже визрів.

Про сенсаційні коштовності з України в Німеччині вже знають усі. Й тому з нетерпінням чекають виставки, яка відбудеться в червні у Шлезвігу. Окрім золотого шолома, Гайманової чаші та Чингульського шолома, на виставці «Золоте поле» будуть представлені предмети з Державного історичного музею, Інституту археології.

Так, німцям більше пощастило — вони першими побачать золотий шолом Передерієвої могили. Їм залишаться й копії відреставрованих предметів. Утім, такі виставки за кордоном для нас теж наука — як робити рекламу, як зрештою заробляти гроші на своєму ж золотому фонді...

Але вірить Віктор Олександрович, що й у нас потроху повертається на краще. В усякому разі, відкривається перспектива з реставраційною базою. Знайшлися вже зацікавлені організації, які пропонують і унікальні прилади, і спеціалістів, може, буде нарешті й київський реставраційний центр. Наші реліквії заслужили його давно. Та й під такого рукотворника, як Баглій, сміливо можна закладати базу. Не підведе.

Людмила БАРАНЕВИЧ.

На знімках: реставратор Віктор Баглій; унікальна археологічна знахідка 1988 року — золотий скіфський шолом, який поки що має такий вигляд.

Фото Миколи БІЛОКОПИТОВА. Володимира ЖИДЧЕНКА.

ОЛЕ

Віктор виїздить
нців до ФРН, де
золотого шоло-
воїй комірчині,
і руками. Коле-
ко-Германського
нці запропонува-
у відновленні
еврів — Гаймано-
Чин ського
усь згоден
одикою Віктор,
є за точність,
за щире праг-
гти. Вражає та-
а оснащеність
А от щодо
оче сам поверну-
ит
щ скіфський
пошкоджений —
частину було
епером, зім'ято.
йому треба на-
ї форми, потім
астини. Причому
ду від рук рес-
було, а щоб у

Вісті з місцевих Рад

З ПОСАДИ УВІЛЬНЕНО

Дійсно світову славу здобуло село Лука-Барська — після побиття депутата О. Гудими про цей населений пункт заговорила навіть зарубіжна преса. Слідство з приводу того інциденту веде обласна прокуратура, за нею, як мовиться, останнє слово. А тим часом подія має й місцевий резонанс. Нещодавно на сесії сільської Ради з посади голови увільнено Павла Решовського. Причина — причетність до згаданого інциденту. Решовський визнав, що перед приїздом депутата Гудими заходив до школи й просив місцевих учителів вийти на перехрестя. А коли вони не послухалися, обізвав їх на колгоспних зборах «рухівцями».

Валерій ЛАЗАРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».
Вінницька область.

ГЕРБ—ДО ТИСЯЧОЛІТТЯ

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСТЬ. Найпівнічніший райцентр Хмельницької області місто Полонне має багату й давню історію. Археологи стверджують, що тут люди жили ще за часів неоліту й бронзи. Однак постійна історіографія міста започаткована у 996 році, коли князь Володимир Святославович приписав Полонне до Десятинної церкви. Відомо також, що у XVI столітті місто здобуло Магдебурзьке право і власний герб. Однак зразок цього геральдичного знака не дійшов до нас. Тому на останній сесії міської Ради народних депутатів було затверджено ескіз нового герба. Він стане символом міста у день його тисячоліття.

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».

ПРАВОЗАХИСНИКИ В ОДЕСІ

Представники 17 різних громадсько - політичних організацій та рухів увійшли до об'єднаного комітету захисту громадянських прав, щойно заснованого в Одесі. У заяві з цієї нагоди проголошено, що комітет не має наміру підмінювати Ради народних депутатів чи правоохоронні органи. 'Він діятиме, взявши за основу знаменитну Хельсінкську декларацію прав людини.

Репліка

З МИРУ ПО НИТЦІ...

На другій сесії Верховної Ради УРСР, коли обговорювали «різне», народний депутат Василь Білий повідомив: до нього звернувся за допомогою колектив Дубенської трикотажної фабрики, що у Ровенській області. Підприємство під загрозою закриття через нестачу сировини. Це було ще минулої осені. А недавно я поцікавився на фабриці, що змінилось після виступу депутата.

— Нічого, — почув у відповідь. — У цьому році поставки пряжі зменшились ще на сорок відсотків. Щоб не звільняти масово робітників, працюємо лише по чотири дні на тиждень. Посадові оклади інженерно-технічних працівників зменшили на 20 відсотків.

— З Києва надійшла якась відповідь про причини складного становища?

— Ніхто ні з Ради Міністрів, ні навіть з рідного міністерства з нами не розмовляв.

Можливо, депутат говорив про дріб'язкові речі? Навряд. Адже Дубенська трикотажна фабрика є одним з небагатьох у республіці виробників жіночої білизни та дитячого в'язаного одягу. Цих товарів у магазинах давно немає.

Дивні речі помічаєш, переглядаючи списки постачальників фабрики. Єдина Литва гарантує у 1991 році поставки у повному обсязі. Зате розташовані на Україні Донецька, Сумська камвольно-прядильні фабрики, аналогічні підприємства Горлівки, Миколаєва, Кривого Рога стали безнадійними боржниками.

Петро ЯКОВЧУК, журналіст.
Мал. Сергія ФЕДЬКА.

Наболіло!

ГРИП—МІНЗДРАВ: ЯК ЗАВЖДИ, 1—0

Епідемію грипу чекали, до неї готувались. На ноги підняли всі епідеміологічні служби, поліклініки працюють за семиденним робочим тижнем. Для обслуговування хворих залучено 230 спеціалістів із диспансерів, науково-дослідних установ, допомагають 200 студентів медінституту. Та, незважаючи на це, в Києві хворіють близько 150 тисяч чоловік. Спалах епідемії зафіксовано також у Вінниці, Дніпропетровську, Львові, Харкові, Донецьку.

Більшість хворих у Києві — учні віком від 7 до 14 років. Закрито всі школи Печерського району, 19 навчальних закладів Харківського, не відвідують занять діти початкових класів Мінського району.

— Нині епідемія дещо слабшає, — говорить головний санітарний лікар Києва В. Онищук, — однак не виключена друга хвиля, яка триватиме до квітня.

Хворе суспільство, хворе його майбутнє — діти, якщо знаємо про біду, а запобігти не можемо. Причина біди десь глибше.

Анатолій ЗУБЧЕВСЬКИЙ, кореспондент газети «Освіта».

Кримінальна хроніка

ЧИ БУДУТЬ ПОСЛІДОВНИКИ?

Сьогодні слова «тіньова економіка» звучать часто. Проаналізувавши кримінальну хроніку області за рік, мушу сказати: ця суспільна виразка ще не охопила Хмельниччину в масовому порядку. Але, як кажуть, у сім'ї не без виродка. Торік хабарника-професіонала, завідуючого відділом комунального господарства Кам'янець-Подільського міськвиконкому Георгія Марченка, правоохоронні органи відправили через суд у місце спеціального призначення. А от нещодавно слідом за Марченком пішов його колега по хабарництву головний лікар обласного міжколгоспного санаторію «Товтри» Іван Головатий. Зрозуміло, пішов не добровільно, а з допомогою міліції та суду. Під час арешту у нього було виявлено 45 конвертів з грішми на суму понад 40 тисяч карбованців. Відтак упродовж 4 років посиленого режиму неборака розгадуватиме, чи будуть і в нього послідовники?

Михайло ВАСИЛАШКО, власний кореспондент «Голосу України».
Хмельницька область.

SOS!

ТЕЛЕГРАМА

Обухів, Київщина. В ніч з 12 на 13 березня на горі Пидині невідомими знищений козацький хрест, встановлений народною толокою до 500-ліття українського козацтва. По заяві народного депутата Кулінича полковником міліції Паськом не застосовані засоби оперативного розшуку. Хай відсохне рука яничара.

ВИСОТА.

З потоку повідомлень

на просторах
ану.

ТРАНСПОРТ
ОРОДУ

одини при висо-
у Придунав'ї
— бо нема чим
ь ,у Болграді
жне спеціалі-
нємство. Воно
з колгоспами,
та кооператива-
я їм своїх пос-

ДИЛОСЯ
ЯТКО»

нову пральну
деському судноремонтному заводі. Виріб серійний, вже надходить у торгівлю. У нинішньому році «Малятко» випустять не менше 8 тисяч, а надалі — до 100 тисяч на рік.

НАША КАВА, ВАШІ СПРАВИ

В Одесі відкрилося кафе «Комерційний центр». Воно стало місцем зустрічі ділових людей. Тут можна не лише випити кави чи повечеряти, а й отримати за допомогою комп'ютерів вичерпну інформацію про кон'юнктуру ринку, бартерних угод, зв'язатися з потрібними адресатами телефоном чи телефаксом.

ГУЛЯЙ, ВАСЯ!

Достроково, з 4 березня, почалися весняні канікули одеських школярів, бо надзвичайна протиепідемічна комісія зафіксувала початок епідемії грипу. Ще за тиждень перед тим до школи через хворобу не з'являлося більше половини учнів.

Георгій ВОРОТНЮК, власний кореспондент «Голосу України».
Одеса.

Що турбує

ОЙ, ХТО Ж ТО ЛЕЖИТЬ?

Якщо ви будете у Львові, вас неодмінно запросять на екскурсію до Личаківського цвинтаря. І там, серед інших славних могил, вам буде важко відшукати могилу Ярослава Галана. Бо відповідний напис з надгробку знято. Це рішення місцевих властей мотивоване налагодженням дружніх відносин з Ватиканом.

Так, Галан, як і більшість радянських письменників, несправедливо ставився до релігії й зокрема до католицизму. Так, він свого часу написав «Плюю на папу!» Але чи ці гріхи варті наруги над могилою людини, яка від свого сталінізму постраждала не менше, якщо не більше, за інших співвітчизників. Не випадково офіційна пропаганда зробила Галана «святим» тільки після смерті.

...Екскурсоводи мовчки, не зупиняючись, проходять повз невисоку могилу письменника. І рідко який турист зверне увагу на безіменну плиту, біля якої лежать кимось принесені троянди.

Олександр ШИЛКО.
Київ.

ПОГОДА

Як повідомили нашому кореспонденту з Гідрометеоцентру, 20—21 березня на Україні переважно без опадів, лише завтра у північних і західних областях подекуди невеликий дощ, уночі і вранці — туман, вітер змінних напрямків 3—8 метрів на секунду. Температура вдень 4—10, на крайньому півдні і в Закарпатті до 15 градусів тепла, вночі від 3 градусів морозу до 3 градусів тепла.

По Київській області сьогодні вдень без опадів, вітер слабкий. Температура 4—9 градусів тепла.

Микола НЕЧИПОРЕНКО,

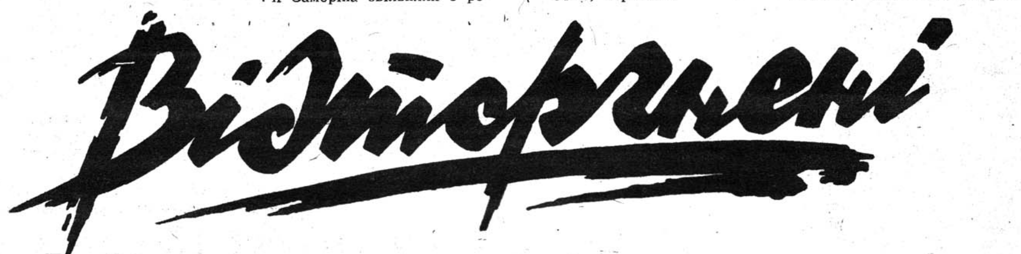
власний кореспондент по Дніпропетровській області.

Працювати в газеті мріяв з шкільних літ. Мав непорозуміння з батьком, який бачив сина інженером. Але намагався пам'ятати іншу батькову науку: якщо вже бути газетярем, то писати тільки правду. На жаль, вдавалося не завжди...

Журналістську освіту здобув заочно у Київському університеті і на практиці в районній та обласній молодіжній газетах. Далі п'ятнадцять років працював на Дніпропетровщині власкором республіканських видань — «Молоді України» і «Радянської України».

Сорокалітній вік вважає найплідніщим і творчим у житті людини, тому щасливим дарунком долі сприймає те, що власне сорокаріччя припало на неспокійний перебудовчий час і перехід на роботу в «Голос України».

Відторгнені

У нас немає кому підтримати здорові сили. Совість не тільки не в моді, вона у вигнанні. Кришталево чесних, совісних людей нинішнє суспільство сприймає як неблагополучних. То чи не в цьому причина нашого нехтування совісними, наша відмова від їхніх «послуг»? Біологічна, даруйте, несумісність? Відторгнення інородних тіл? Страшно! Адже доки К. Ткаченко домагалася правди, невеликий гурт людей — звичайних, рядових, переважно літніх за віком, з якими Клавдія Йосипівна працювала до виходу на пенсію,— об'єднаних в спецкомісію, «за завданням» вишукували на неї «компромат». Дещо назбирали-натасували. Склали довідку, котру закінчили так: «...вважаємо необхідним обговорити поведінку комуніста Ткаченко К. на засіданні партбюро або партійних зборах, як того вимагає обком Компартії України».

ДЛЯ себе давно я уже зрозумів: наймерзенніше, найогидніше, що є на світі,— підле уміння навмисне зганьбити людину. Створити погану думку про незговірливого та непокірного зовсім не складно: досить вправно поорудувати брудним квачем, і чоловіка надовго, якщо не назавжди, скомпрометовано. Хай спробує потім довести, що він, як то кажуть, не верблюд. Віку не вистачить.

Повертати собі чесне ім'я в стонадцять разів важче. Навіть коли спаплюжили, розтоптали винятково з корисливих міркувань — а я тільки такі випадки і маю зараз на оці. Якось зі скарбниці народної мудрості виписав призабуте прислів'я: правда як золото, її тяжко добувати...

Тільки перебудова повіяла свіжим жаданим вітром, який розворушив вистраждане сподівання, що нарешті у нас переінакшиться мораль і глузд, що симпатії і переваги наші неодмінно змістяться до прихильників правди.

Пригадайте, як ще недавно ми вітали сміливців, відчайдушних поборників довгожданих змін, виконробів перебудови. І хай не всюди перед «навіженими» квапилися навстіж відчиняти двері, однак ламали і в собі «інстинкти самозбереження», а що вже «нейтральних смуг» значно меншало — це поза всяким сумнівом. Ми відкривали і повертали собі імена воістину правдолюбців.

Апогей припав на 1987—88 роки, коли мені, як, певно, й іншим журналістам, мало не через день доводилося мчати підтримувати «бунтарів», котрі не збиралися «пересиджувати революцію у кукурудзі». Можу тепер згадати безліч прикладів. Але поки що зупинюся на одному.

Є У МАГДАЛИНІВСЬКОМУ районі управління зрошувальних мереж. Машиністом Бузівської насосної станції цих мереж працює Віктор Павлович Заморін. Чоловік не святий, ікони з нього не напишеш. Але облуди, фальші не сприймає, на компроміси зі своїм сумлінням геть не здатний. Він давно став тут притчею во язицех. З тих пір, як почав домагатися порядку в управлінні, як з фактами в руках «кинув тінь» на спроможність керівників і спеціалістів зрошувальних мереж відповідально й професійно вести господарство. Особливо накликав гнів, коли колупнув глибше — викрив злочинне нехлюйство, безсоромну показуху, величезні приписки і не менші зловживання. Ясно, що зав'язалася тривала війна. За роки войовничих домагань правди трьох керівників мереж виключили з партії, їх же та ще двох звільнили з роботи, а ще на кільканадцять наклали суворі стягнення. В тому числі й на колишніх перших осіб району.

То за що любити «вредного» Заморіна? З усіх сил його й старалися спаплюжити. Двічі виключали з партії, але обком не погоджувався з рішенням магдалинівців. Двічі Заморіна звільняли з роботи, але обидва рази суд поновлював. Якось розписали про нього в райгазеті, проте суд зажадав спростування й вибачення. Отут адміністратори-управлінці та керівники району вирішили зайти з іншого кінця.

Уявіть ситуацію: насосна станція Заморіна ходила в передових, її обслузі перепадали матеріальні винагороди. Та раптом мов відрізало: люди працюють ще краще, а нічого за це не мають. В чому річ? Приїздить голова профкому В. Гулько і дуже популярно, дохідливо пояснює: «Доки буде тут Заморін, премій вам не бачити».

Ну, і так далі — аж до запровадження тільки на цій станції іншого графіка роботи, не вигідного для сільських дядьків, у яких вдома і город, і хазяйство. На кому гріх, одне слово, а мужику батіг. Врешті-решт і народився колективний лист «обурених» машиністів: «На нашій станції з вини Заморіна склалися нестерпні обставини. Досі ми помилялися, підтримуючи його... Просимо розглянути нашого листа на партійних зборах(?) і в обкомі, маючи на увазі, що колектив не бажає далі працювати з Заморіним...»

Це була «вдача» тих, кому Віктор Павлович — як кістка поперек горла.

Я познайомився з Заморіним, коли він приїхав до мене з благанням: «Допоможіть повернути чесне ім'я!».

Не впевнений, чи допоміг би, хоч і побував у Магдалинівці, у Бузівці, на насосній, зустрічався з людьми, тричі по півдня бесідував з Віктором Павловичем, одначе ніяк не міг «придумати», як зарадити. Адже і в обкомі, де досі Заморіна «рятували», казали, що «роками керівництво мереж не реагує на справедливі домагання Заморіна, звідси й конфлікт», тепер несподівано перевернули платівку. Мовляв, Заморін «бачить тільки чорне». І, взагалі, у нього зараз конфлікт винятково з трудовим колективом — при чім тут ми?!

Так от, на щастя, приспіла перебудова — саме вона й повернула Віктору Павловичу чесне ім'я.

Сталося, по суті, неймовірне. Відбувалися на дільниці профспілкові збори. Хвалитися, сказав голова цехкому А. Матвієнко, нічим. Безладдя й безправ'я, і дарма старалися, бо «нам постійно заважала адміністрація». Воно ось як обертається: над усе адміністрація хоче вціліти, на підряд чи оренду станції не відпускає. Висновок: так далі працювати не можна. Але поскільки «ми безсилі, то такий цехком зовсім не потрібен».

Не жарт, погодьтеся. От і згадали, що свого часу цехком очолював Заморін, одначе його «силоміць усунули, бо він зубастий». То чи не обрати знову Віктора Павловича? Проголосували одноголосно. І ті, що писали компромат на товариша, також.

Це налякало адміністрацію. Вона хутко оголосила: буде вам, хлопці, бригадний підряд або й оренда, дайте лише час підготувати розрахунки і пропозиції.

Отже, перемога?

А Я ІНШОГО уже не можу забути, інше не дає спокою.

Бачив на власні очі: від таких, як Заморін, гидливо відверталися, як від навіжених. На них кидали злі й презирливі погляди, мов мали перед собою негідників. Чув власними вухами: обзивали недобрими, майже лайливими словами, щось на зразок псевдоборців-розумак, яким наче нічого іншого не треба, крім сіяти смуту.

Відбувалося ж це на обласній партконференції, точніше, в її кулуарах, куди змогли потрапити, якщо хочете, проникнути, непрошені гості. З великими плакатами на грудях: «Почуйте нас... Сьогодні, може, остання нагода наша привернути до себе, своїх домагань увагу... Чому ми, волюючи правди, опинилися серед гнанців? Чому кривда, майже хворобливе чіпляння за старе все ще беруть гору, а чимало випещених вчорашніми правилами залишаються на плаву, наче нічого не відбувається? То послухайте, зрештою, що ми хочемо вам сказати!..».

Не вийшло. Не захотіли слухати.

А одним з непрошених гостей був якраз В. Заморін. З'ясувалося: підряд та оренду у його колективі гальмують безкарно ті, що з коротким повідком у руках прагнуть «залишатися вершниками на шиях у робітників». Але і це не все. Віктор Павлович зі сільрадівськими активістами виявив підозріло загадкові фінансові операції при газифікації і соціальній забудові навколишніх сіл, до них навіть, казали, причетний і дехто з області — вже другий рік не може добитися В. Заморін, аби всерйоз зацікавилися компетентні органи. А шкода! То хіба це дрібниці, які не варті бодай тривоги?

Поруч з В. Заморіним в кулуарах конференції стояла Клавдія Йосипівна Ткаченко — жінка, добре відома також своєю непримиренністю до віджилого й ганебного. Вона — пенсіонерка, кілька літ поспіль працювала позаштатним інспектором обласного комітету народного контролю. Де інші нічого крамольного не знаходили, навдивовижу аргументовано розплутувала клубки. І мала подяки, нагороди — навіть від республіканського комітету народного контролю.

Отак якось зі скаргою і потрапила у колгосп «Жовтнева революція» Солонянського району. Зі скаргою на голову цього колгоспу М. Білозерчука, якого звинуватили в страшних гріхах. Переконалася: недолугі вигадки, може, й умисна затія, помста. Так чи інакше, а вона виправдала М. Білозерчука.

Уже тоді відчула, що не всім це сподобалося і в районі, і в області. Але... хай терплять. Та подальші події приголомшили: М. Білозерчук одначе потрапив... під суд. Ні, К. Ткаченко не кинулася відразу захищати-рятувати — що вона, пенсіонерка, могла вдіяти? Та коли незабаром в обласній газеті з'явився матеріал, котрий цурки не лишив на кадровій політиці Солонянського райкому партії і як очевидну «промашку» трактував випадок з Білозерчуком, Клавдія Йосипівна ожила — ні, не все ще, подумала вона, втрачено, є шанс поборотися.

А тим часом — в період демократії і гласності — солонянські керівники влаштували унікальний «експеримент»: зібрали в «Жовтневій революції» збори колгоспників, аби ті обговорили газетну публікацію і шляхом голосування визначили, об'єктивна вона чи ні. К. Ткаченко не відмовила собі у праві побувати на зборах...

Оскільки у колгоспі немає ще отієї системи «Рада», яка в розпорядженні депутатів республіканського парламенту, то голосували традиційним методом — підніманням рук. Прибула солідна делегація від райкому, перший у парі з прокурором чомусь. І явно бажаючи отримати негативний результат, — що люди засуджують виступ газети, приймають ледве не за наклеп,— цю пропозицію й поставили першою на голосування. Підняли руки 28 чоловік з понад 250 присутніх. Довелося з'ясовувати, скільки ж підтримують критику в газеті. Ліс рук! Дорахували до 64-х і зітхнули: гаразд, все ясно! Новий голова колгоспу Т. Карпінчик на всякий випадок, щоправда, запитав: «А хто утримався?» Руки звели лише два чоловіка.

Уявляєте настрій, з яким Клавдія Йосипівна поверталася з колгоспу? Тепер фарисеї, міркувала, не викрутяться. Наївна! Через тиждень чи два була вкрай спантеличена: бо з повідомлення з'ясувалося, що в «Жовтневій революції»... лише два десятки чоловік підтримали критику в газеті. Сотня, щоправда, утрималася, зате решта рішуче не погодилася з виступом «Днепровской правды». Газеті довелося вибачитися і карати автора публікації.

Отака вийшла чудасія. Хоч вона, як на думку Клавдії Йосипівни, мала свою достеменну назву — фальсифікація, підробка — чи ще якусь з цього гнізда непривабливих синонімів. Жінка оббивала пороги високих кабінетів, доводила своє, а їй приязно усміхалися і казали: «Не може бути, ось же протокол, чорним по білому написано...». Зрештою, довелося звернутися до суду. Довго, дуже довго суд з'ясову-

вав обставини. Та врешті-решт «у судовому засіданні підсудний В. Пащенко (головуючий на зборах у колгоспі — **Авт.**) визнав справедливим усі пункти звинувачення і попросив пробачення у потерпілої...».

Ясно, негайно створюється нова комісія. І вона майже через два роки — нарешті погоджується, що вказані у протоколі результати голосування не відповідали дійсності, і що «на підставі фактично не дійсного протоколу були зроблені не зовсім обгрунтовані висновки». Втім, справа, як ви здогадуєтеся, не в протоколі. Чому його підробляли? У чиїх інтересах? При чиїй підтримці?

Так поставила запитання Клавдія Йосипівна, і, погодьтеся, правомірно. Проти чого, схоже, не заперечує і резолюція першого секретаря обкому партії М. Омельченка на доповідній останньої комісії. От тільки поставив Микола Григорович свою резолюцію ще 3 серпня минулого року. І досі — анітелень. Тихо. Тому й прийшла К. Ткаченко на партконференцію, аби дізнатися, коли справі буде дано хід?

Так в чому вона неправа?

Доскіпливий читач, вочевидь, зауважить, наче В. Заморін та К. Ткаченко — винятки. Таких, мовляв, не густо. Не згоден, рішуче не згоден. Стояв і стою на тому, що на перших порах перебудова таки покликала і знайшла багатьох, хто ладен був відважно вигортати сміття з наших трухлявих, запліснявілих закутків.

Але ж тепер чогось подібного майже не спостерігається. Затишшя. «Хай їм грець, цим правдолюбцям, — чую тут і там.— Тільки чвари, а користі ніякої. Все як було, так і зостається...». Хоч дехто ситуацію тлумачить й інакше. Навіщо, мовляв, шарпати один одному нерви — горбатих могила виправляє.

Є й більш потворна логіка. У Софіївці зібрався весь районний актив: тутешні керівники спіймалися на закулісному розподілі дефіцитних товарів. Слово бере жінка і заявляє: ніхто не застрахований опинитися в подібному незавидному становищі, як оце наші ватажки. І додає: скільки вони там собі дозволили?

Це як ото твердять про допустимі норми забруднення повітря та води. Які, скажіть на милість, можуть бути санітарні норми, коли існує одна — чиста, як сльоза, вода, свіже, як трунок, повітря?! Відтак і в житті нормою має правити тільки чиста, як самородок, совість...

Мені, може, щастило, але правду кажучи, зустрічав випадки, коли правдолюбці-максималісти воліли справедливості і добра. Згадую В. Твердохліба і його товаришів з річкового порту, В. Ракуляка та Д. Сумарокова з проектного інституту «Дніпродіпроводбуд», П. Петренка з синельниківського колгоспу імені Енгельса, М. Мазіна з авіазагону, В. Гурова з криворізької шахти «Ювілейної»... Ви не помилилися: це люди, котрі були «порушниками спокою» у своїх колективах. І які пристрасті вирували. Ображених — хоч греблю гати, однодумців — одиниці. Та я хочу сказати те, що спостерігав: люди хай і не дружно, хай не одразу, але поволі гуртами приставали на бік «зачинателів чвар», віддавали їм належне. Якось випростовувалися, жвавішали поруч з ними, причащалися оптимізмом і вірою.

Нині також подекуди виникають «бунти». Але тепер втручання у конфліктні ситуації гірко розчаровують мене: густішає заступників неправедного і грішного, готових ледве не кидатися на «амбразури», аби віддано захистити надщерблену «честь та гідність колективу», не дати «сплюжити його чи когось з колективу поодинці». Уже червоточиною називають прагнення одинаків дивитися правді у вічі. Уже знову цих сміливців рвуться топтати, принижувати...

Спостерігаю усе це і думаю: у нас немає кому підтримати ці здорові сили.

Кожний, певен, знайде власне пояснення цьому явищу. Ось одне. Мій перший учитель у журналістиці Віктор Васильович Цвіркун написав недавно у місцевій газеті про дефіцит, навіть геноцид совісті: «Меншає її: по правді жити ой як важко, а часом взагалі неможливо. По правді багато у нас не заробиш, не достукаєшся, не доб'єшся, тепер ще й не докупишся. Совість не тільки не в моді, вона у вигнанні. Кришталево чесних, совісних людей нинішнє суспільство сприймає як неблагополучних». То чи не в цьому й причина нашого нехтування совісними, наша відмова від їхніх «послуг»?

Біологічна, даруйте, несумісність? Відторгнення інородних тіл?

Страшно!

Адже доки К. Ткаченко домагалася правди, невеликий гурт людей — звичайних, рядових, переважно літніх за віком, з якими Клавдія Йосипівна працювала до виходу на пенсію,— об'єднались в спецкомісію, «за завданням» вишукували на неї «компромат». Дещо назбирали-натасували. Склали довідку, котру закінчили так: «...вважаємо необхідним обговорити поведінку комуністів Ткаченко К. на засіданні партбюро або партійних зборах, як того вимагає обком Компартії України».

Совість людська! Чи доживе наше суспільство колись до того, щоб ти стала йому необхідною? Щоб тебе підтримували не тільки духовні пастори, а й ті, що стоять при владі?

Микола НЕЧИПОРЕНКО,
власний кореспондент «Голосу України».
Дніпропетровська область.

Валентин Дмитрович Хлистюк 12-річним школярем був депортований разом з іншими дітлахами органами МДБ із Рівненської області (1952 рік). Після закінчення режимного училища ФЗН працював газоелектрозварником на будовах Уралу, Сибіру, Далекого Сходу. Здобув найвищий — шостий розряд до шістнадцяти літ, у вісімнадцять — головний спеціаліст виробництва. Зварював конструкції трубопроводів при високому тискові в агресивному середовищі. Має похвальні листи міністерств, диплом призера першості Уралу з боксу тощо. Внаслідок аварії на робочому місці став інвалідом. Але ніколи не скнів. За рахунок отриманої спадщини придбав у селі поблизу Запоріжжя домівку, тримає кілька десятків кіз, влаштовує безкоштовні обіди для стражденних та «розчарованих» нашою дійсністю і «зубожілих інтелігентів» (його вислів). Є в нього задум — створити незалежний фонд милосердя і маленький пансіонат літнього типу для тих, кого життя викинуло за борт. Не належить до жодної з партій, але дуже вболіває за суверенну Україну, кілька разів піднімав над хатиною синьо-жовтий стяг, та рука зловмисника зламувала його за відсутності господаря.

Після виходу союзного Закону про пенсійне забезпечення не міг миритися з тим, що права таких, як він, громадян ущемлено, ось і написав у «Голос України».

Олександр МИХАЙЛЮТА,
власний кореспондент «Голосу України».

«ПРОШУ МЕНЕ НЕ СКОРОЧУВАТИ...»

«Мені невідомо, хто серед депутатів Верховної Ради України представляє інвалідів праці, отже, прошу вислухати про наболіле. Я не прошу, я вимагаю того, що в мене і в таких, як я, відібрано. Мова про людей, які стали каліками на виробництві. Вони не захищені Законом. Там є слова лише про шахтарів (стаття 67), їм зараховується до стажу час перебування на інвалідності внаслідок травм або професійного захворювання, одержаного на підземних роботах. Яка ж різниця, де тебе скалічило — у шахті, на будові чи біля доменної печі? Запитаєте, чому добиваюся включення до стажу часу непрацездатності? Тому, що залежно від нього збільшується пенсія. Арифметика проста. До травмування (1970 рік) моя середньомісячна плата становила 186 карбованців 52 копійки. З неї й нарахували мені пенсію. Але ж карбованець знецінився на 80 відсотків. Працюючим вряди-годи піднімають зарплату, а про тих громадян, що стали непрацездатними на виробництві, просто забули. Компенсації нам унаслідок падіння прожиткового рівня ніхто не давав. Нічого не передбачає і згадуваний Закон Союзу РСР.

Вважаю, що система пільг, обумовлених різними підзаконними актами, у нас набула якогось дивного перекосу. Пільги в усьому світі надаються інвалідам. А погляньте, що понаписувано в наших магазинах: поза чергою нарівні з інвалідами Великої Вітчизняної обслуговуються Герої Радянського Союзу, Герої Соціалістичної Праці, кавалери орденів Слави... Хіба для них, здорових, не образливо? Та що там Герої, якщо в нашому Запоріжжі до магазинів для обслуговування осіб, які мають пільги, прикріплюють навіть ветеранів Комуністичної партії. Сміх і гріх. Якщо так триватиме й надалі, то через кілька десятків років потрібно також будувати спецмагазини для ветеранів Руху, Республіканської, Демократичної та інших партій чи як?

А факт виділення для довічного користування колишньому Голові Ради Міністрів СРСР М. Рижкову державної дачі вартістю триста тисяч карбованців (90-квартирний будинок коштує 240 тисяч) та ряд інших «дрібниць» для зручностей керівника-пенсіонера особисто я розцінив як грубу зневагу до себе і мені подібних. Тому що ніяким Законом такі щедроти з державної казни не обумовлені. І чому я, інвалід праці, мушу наймати прибиральницю та кухарку за власний кошт (товариствам «Милосердя» і Червоного Хреста не до мене, бо вони на свої копійки не встигають порати вмираючих злиднів), а номенклатурним чинам усе дістається за безцінь. Отож хочу, аби депутати Верховної Ради України врахували схожі ситуації і підготували наш Закон про пенсії, справедливий і чіткий.

Якщо з 1960 по 1989 роки середня зарплата збільшилася в країні на 280—300 відсотків, то чому ж саме на стільки не зростає виплата компенсації за втрату працездатності? Сталося це, гадаю, ось чому. Пенсія інвалідам праці виплачується не з фонду соціального забезпечення, а з утримань відділами соціального забезпечення грошей з підприємств, де працював той чи інший інвалід до нещастя. І суми стягнень не змінюються з року в рік, хоча життя все дорожчає й дорожчає. Хто виправить таке становище? Адже ми докотилися до того, що часто люди, які стали інвалідами на виробництві, перебувають у гіршому стані, аніж ті, хто нажив собі болячок цілком свідомо, — алкоголіки, токсикомани.

Пропоную при розгляді Закону про пенсійне забезпечення на Україні обов'язково зафіксувати такі положення. Інвалідові праці підприємство (колгосп), на якому він скалічився, зобов'язане вносити плату за житло або погашати його пайові внески як члена житлово-будівельного кооперативу, оплачувати роботу осіб, котрі доглядають інваліда, незалежно від групи.

Те, що опікуни потрібні багатьом немічним, незаперечно. Бо тільки в Запоріжжі вже сталося кілька трагічних випадків — інваліди через фізичні вади невміло користувалися газовими плитами.

Закон має також містити положення про реабілітацію депортованих людей, особливо тих, кого вивезли з рідного краю в дитячому віці. Строк перебування під вартою, в місцях позбавлення волі і заслання до повноліття треба зараховувати до трудового стажу в потрійному розмірі.

Пропоную прирівняти у пільгах інвалідів внаслідок трудового каліцтва з інвалідами Великої Вітчизняної війни.

Кажуть, нібито немає у держави грошей. Якщо вони є на утримання тисяч однотипних пам'ятників і бюстів, якщо вони є на утримання сотень тисяч так званих «ленінських кімнат» тощо, то невже ми так заскорузли, що не можемо нормально утримати найнещасливішу частину суспільства — інвалідів праці. Я вже говорив: справа стосується не особисто мене, хоча держава забирає в мене щонайменше 100 карбованців на місяць (точніше не, додає) внаслідок інфляції. Йдеться про багатьох людей. І я хочу, аби мій голос був почутий у парламенті суверенної України».

Валентин ХЛИСТЮК,
інвалід другої групи.
Запоріжжя.

Фото Василя ЛИСЕНКА.

ФАВОРИТ НЕ «ДИНАМО», А «БАРСЕЛОНА»

Перед тим, як повести мову про сьогоднішню гру в Барселоні, розповім про епізод, який стався через день після зустрічі в Києві «Динамо» і московського «Торпедо». До мене зателефонував розгніваний читач, який назвався журналістом на пенсії:

— Що це ви Жидкова захищаєте? — суворо запитав незнайомець. — Гнати його треба в шию. Повернути Чанова. Якщо і надалі так писатимете то стережіться, розкритикую на сторінках «Радянської України» або «Правды Украины»...

Трохи отямившись від такого словесного натиску, спробував було пояснити випадковому співрозмовникові, що зустрічі на футбольному полі (та й не тільки на ньому) програє не один гравець, а вся команда, що негуманно «розчавлювати» критичним пресом, скажімо, того ж Жидкова. На жаль, переконати екс-журналіста не вдалося.

І подумалося тоді: звідки у людей стільки злості, нетерпимості? Виходить, на кожний випадок — заготовлені методи: гримнути, розігнати, покарати. Причому здійснити каральні заходи негайно, без зволікань.

Ніяк не викорчуємо психологію злості. Якби (страшно навіть подумати) розганяли всі команди, як оце мені радили по телефону, то і футболу не стало б.

Справжні прихильники популярної гри чудово розуміють, що в київському «Динамо» триває процес оновлення складу. А він, як правило, болісний. Ніхто й не заперечує, що сьогодні дуже прислужився б киянам досвідчений, випробуваний боєць Чанов і ще кілька його друзів, які виступають тепер у зарубіжних клубах. Але скажіть, де право заборонити цим лицарям футболу хоч під кінець спортивної кар'єри поліпшити матеріальний стан, пожити в людських умовах? Хіба вони своїм сумлінням і самовідданою працею не заслужили подібного заохочення?

Нинішньому ж складові київського «Динамо» доведеться не один пуд солі з'їсти, синців набити чимало, щоб наблизитися до рівня свого попередника. Однак уже сьогодні можна говорити про перспективність цієї молодої команди. Такої ж думки і головний тренер московського «Торпедо» Валентин Іванов, і заслужені майстри спорту Олександр Чівадзе та Рамаз Шенгелія — знані авторитети, з якими нещодавно обмінювався думками.

Нарешті, ми підійшли до розмови про те, що у киян сьогодні складне випробування: повторне побачення з «Барселоною». І не вони, на жаль, сьогодні фаворити, а каталонці.

На стадіоні «Ноу Камп» зберуться підтримати своїх 120 тисяч фанатичних шанувальників. Невеличка група болільників зі столиці України чисельністю в кілька сотень буде, зрозуміло, лише краплею в розбурханому морі прихильників «каталонських монстрів».

Ще один факт не на користь динамівців. Вони дуже важко стартували в чемпіонаті Радянського Союзу. «Барселона» ж під напнутими вітрилами стрімко наближається до чемпіонської гавані. В передостанньому турі іспанського чемпіонату вона буквально розгромила «Атлетік» (Більбао) — 6:0!

Нарешті, як повідомила іспанська преса, після успішної операції на серці 43-річний Йохан Кройфф почувається добре і збирається... керувати сьогоднішнім матчем «Барселони» з українською командою. Поява цього досвідченого й авторитетного наставника, безумовно, додасть натхнення його підопічним.

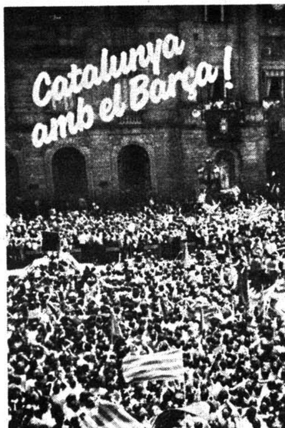
То що, ситуація, до якої потрапило київське «Динамо», безвихідна? Слів немає — дуже складна. Можна, щоправда, пригадати фінальний матч Кубка чемпіонів 1986 року, коли «Барселона» вважалася незаперечним фаворитом у поєдинку з румунським клубом «Стяуа» (Бухарест). До того ж, грали претенденти в іспанському місті Севілья. Але румунські футболісти вистояли. Основний і додатковий час завершили внічию — 0:0. А післяматчеві пенальті влучніше пробили спортсмени «Стяуа».

Киянам необхідний тільки виграш. Причому з конкретним рахунком — 2:0, 3:1 і навіть 3:2 (тоді гратимуть додаткові 30 хвилин).

Ну, а ми, правда ж, не відвернемося від наших земляків-футболістів у важкий для них час, вболіватимемо за них? Останньою, повторю, вмирає надія. А динамівців нехай гріє думка про те, що біля телеекранів їх підтримуватиме багатомільйонна Україна. Можливо, й станеться диво...

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

НА ЗНІМКАХ: стадіон «Ноу Камп» у столиці Каталонії, де сьогодні зустрінуться «Барселона» і «Динамо»; людське море вилнвається на вулиці міста, коли грають «каталонські монстри».

ТЕЛЕФОНИ РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТИ:
Головний редактор — 446-92-11
Заступники головного редактора — 446-70-42, 446-91-16, 446-91-37, 446-91-96.
Відповідальний секретар — 446-72-63.
Завідуючий корсіткою — 446-60-22.
Відділи:
міжнародний — 446-91-20,
листів — 441-88-28,
економіки — 441-88-07,
аграрний — 441-86-18,
парламентський — 441-84-52, 441-85-64,
охорони здоров'я — 441-88-06,
соціальних питань — 441-88-55,
екології — 441-88-58,
культури — 441-88-44,
спорту — 441-88-08,
інформаційний — 446-61-13,
історії України — 446-88-62,
військових питань — 441-88-52,
реклами — 441-89-44.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:
Відповідальний секретар — Віталій Суддя
Чергові редактори — Марина Дятлова, Володимир Савцов.
Автори макета — Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.
Випусковий — Леонід Клюско.
Оформлення — Володимир Кисельов.
Коректори: Леся Онищенко, Валентина Лукаш, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.
Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Селодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.
Лінотипісти — Віктор Процун, Раїса Гринюк.
* * *
Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.
Індекс 60955.
Тираж 166.300.
Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.
Зам. 03150541.

УДВОХ ЛЕГШЕ ТОРУВАТИ ШЛЯХ УГОРУ?..

Не помилюсь, коли скажу, що нарешті збулася одна з найзаповітніших мрій закарпатських шанувальників футболу. Цього сезону в області буде вже дві команди майстрів: ужгородське «Закарпаття» і мукачівський «Приладист»!

Щоправда, коли відверто, начебто й приводу для оптимізму немає. Згадаймо, ужгородці невдало провели минулий чемпіонат і вибули з проміжної західної зони, а мукачівці своєму підвищенню в класі мають завдячувати тільки вольовому рішенню республіканської федерації футболу. Адже «Приладист» не був першим навіть у своїй підгрупі в чемпіонаті України серед виробничих команд.

Однак у Мукачевому вважають, що це рішення правильне. По-перше, майстрівський статус одержали всі учасники фінальної пульки серед кращих виробничих команд, а не лише переможець, як було в минулі роки. Отож, і тут спортивний принцип було проігноровано. А як не врахувати того факту, що мукачівці дали радянському футболу чимало визнаних майстрів. Чого варті тільки Василь Турянчик або Федір Медвідь! До того ж «Приладист» останніми роками незмінно перебував серед кращих колективів своєї підгрупи, постійно збирав значну глядацьку аудиторію...

Що ж до «Закарпаття», то, як на мене, команду підвели ветерани, які демонстрували добру підготовку лише в домашніх матчах, а на виїзди взагалі часто відмовлялися вирушати. Втім, всезнаючі вболівальники уточнювали, що їм не треба було особливо викладатися, бо в більшості вже були в кишені контракти із зарубіжними командами.

І справді, в новому сезоні лідери «Закарпаття» Ловска, Мартиненко, Гуменяк, Ковач і Лукач виступатимуть за угорські та чехословацькі клуби. До Івано-Франківська повернувся Романчук, а Карпонай поїхав до Кременчука.

Що не кажіть, а втрата відразу сімох гравців основного складу — це нокаут. Але новий головний тренер ужгородців Степан Войтко вважає, що тільки не для «Закарпаття». Бо місцевий футбол завжди був багатий на таланти. Ось і нині з командою готується велика група молодих гравців. С. Войтко повернув також вихованців закарпатського футболу Русина, Вачилю та Тулайдана, які торік виступали, відповідно, за білоцерківське «Динамо», київський СКА і бережанську «Ниву». Прагнуть допомогти команді й досвідчені майстри Мирний з «Локомотива» (Нижній Новгород) та Циганков з донецького «Шахтаря».

Зміцнилося й фінансове становище «Закарпаття». Нещодавно воно уклало угоду про співробітництво з потужним об'єднанням «Лісбанк».

А от у «Приладиста» головний спонсор не змінився. Ним і надалі залишається орендне підприємство «Мукачівприлад». Проте головний тренер новий. Випускник вищої школи тренерів Анатолій Бокалій замінив Степана Войтка, який повернувся до Ужгорода.

Взагалі ж, за словами президента клубу «Приладист» Дюли Касинця, який водночас є й начальником команди, змін в мукачівців — мінімальні. Дозволено виступати в угорському «Мішкольці» Пархоменкові та Свистуну.

Уже за традицією закарпатці готуються до сезону вдома. Вистачає й сильних спаринг-партнерів і добре обладнаних полів. А вболівальники вже з нетерпінням очікують поєдинків «Закарпаття» з «Приладистом». Вірять, що якраз ось ця здорова конкуренція допоможе мукачівцям довести, що рішення республіканської федерації про їхнє включення до другої ліги не було помилковим.

Василь МИХАЙЛОВ.
Ужгород — Мукачево.